

VAIKO

kalbos

RAIDA

(NUO GIMIMO IKI ŠEŠERIŲ METŲ)

TURINYS

1. Bendra leidinio „Vaiko kalbos raida (nuo gimimo iki šešerių metų)“ taikymo idėja	3
2. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (iki 1 metų). Kalbos supratimas	5
3. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo gimimo iki 6 mėnesių)	6
4. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 6 iki 12 mėnesių)	7
5. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (iki 1 metų). Kalbos išraiška	8
6. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 6 mėnesių). Kalbos išraiška	9
7. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 6 iki 12 mėnesių). Kalbos išraiška	10
8. Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti? (iki 1 metų)	11
9. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 1 iki 2 metų). Kalbos supratimas	12
10. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių). Kalbos supratimas	13
11. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 18 iki 24 mėnesių). Kalbos supratimas	14
12. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 1 iki 2 metų). Kalbos išraiška	15
13. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių). Kalbos išraiška	16
14. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių). Kalbos išraiška	17
15. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių). Kalbos išraiška	18
16. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 18 iki 24 mėnesių). Kalbos išraiška	19
17. Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti? (nuo 1 iki 2 metų)	20
18. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 2 iki 3 metų). Kalbos supratimas	21
19. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 24 iki 30 mėnesių). Kalbos supratimas	22
20. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 30 iki 36 mėnesių). Kalbos supratimas	23
21. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 2 iki 3 metų). Kalbos išraiška	24
22. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 24 iki 30 mėnesių). Kalbos išraiška	25
23. Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 30 iki 36 mėnesių). Kalbos išraiška	26
24. Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti? (nuo 2 iki 3 metų)	27
25. Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų). Ką vaikas geba?	28
26. Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų)	29
27. Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų). Rekomenduojamos veiklos girdimojo suvokimo ugdymui	30
28. Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko žodyno plėtojimui	31
29. Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko gramatinio taisyklingumo ugdymui	32
30. Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko rišliosios kalbos ugdymui	33
31. Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti? (nuo 3 iki 4 metų)	34
32. Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų). Ką vaikas geba?	35
33. Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)	36
34. Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko garsų tarimo mokymui	37
35. Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko fonologinio suvokimo ugdymui	38
36. Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko žodyno plėtojimui	39
37. Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko gramatinio taisyklingumo ugdymui	40
38. Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko rišliosios kalbos ugdymui	41
39. Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti? (nuo 4 iki 5 metų)	42
40. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų). Ką vaikas geba?	43
41. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)	44
42. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko garsų tarimo mokymui	45
43. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko fonologinio suvokimo ugdymui	46
44. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko fonologinio suvokimo ugdymui	47
45. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko žodyno plėtojimui	48
46. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko gramatinio taisyklingumo ugdymui	49
47. Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų). Rekomenduojamos veiklos vaiko rišliosios kalbos ugdymui	50
48. Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti? (nuo 5 iki 6 metų)	51
49. Kur galima konsultuotis dėl logopedinės pagalbos teikimo vaikui?	52
50. Literatūra	53

Bendra leidinio „Vaiko kalbos raida (nuo gimimo iki šešerių metų)“ taikymo idėja

Leidinyje „Vaiko kalbos raida (nuo gimimo iki šešerių metų)“ (*toliau - Leidinys*) skirtas tėvams, globėjams (rūpintojams), auginantiems ikimokyklinio amžiaus vaikus, patiriančius mokymosi sunkumus dėl sulėtėjusios raidos (kalbos), socialiniams darbuotojams, teikiantiems šeimoms socialinių įgūdžių ir palaikymo paslaugas, kuriose auga ikimokyklinio amžiaus vaikai. Sulėtėjusios kalbos raidos sunkumai vaikams išryškėja ikimokykliniame amžiuje ir pasireiškia kalbos raidos atsilikimu nuo bendraamžių. Tėvams, auginantiems ikimokyklinio amžiaus vaikus, trūksta susistemintos informacijos, kaip jie galėtų padėti skatinti savo vaiko kalbos raidą, kada reikėtų sunerinti dėl vaiko kalbos raidos, kur galima kreiptis dėl logopedinės pagalbos teikimo vaikui. Šiuo Leidiniu siekiu su tėvais, auginančiais ikimokyklinio amžiaus vaikus, seniūnijų socialiniais darbuotojais pasidalinti parengtomis vaiko kalbos raidą skatinančiomis užduotimis. Leidinį sudaro informaciniai plakatai su veiklomis, skatinančiomis vaiko kalbos raidą įvairiais vaiko amžiaus tarpsniais. Palaktuose informacija suskirstyta šešias vaikų amžiaus grupes:

- Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (iki 1 metų).
- Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 1 iki 2 metų).
- Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 2 iki 3 metų).
- Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų).
- Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų).
- Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų).

Leidinio pabaigoje pateikiama informacija apie tai, kur galima konsultuotis dėl vaikai logopedinės pagalbos teikimo Vilkaviškio rajono savivaldybėje.

Bendros Leidinio užduočių taikymo rekomendacijos.

Leidinyje informacija apie vaiko nuo gimimo iki 3 metų kalbos raidą išdėstyta pagal kalbos sritis - *Kalbos supratimo raida* ir *Kalbos išraiškos raida* (*toliau - Kalbos sritys*). Kalbos srityse apibūdinama, ką vaikas kiekviename amžiaus tarpsnyje turi gebėti atlikti, rekomenduojamos veiklos, skatinančios vaiko kalbos raidą. Kiekvieno vaiko kalbos amžiaus tarpsnio pabaigoje atskiru plakatu atkreipiamas dėmesys į kritinius vaiko kalbos raidos požymius, kada reikia sunerinti dėl vaiko kalbos raidos.

Leidinyje informacija apie vaikų nuo 3 iki 6 metų kalbos raidą išdėstyta laikantis nuoseklumo principo:

- Vaiko kalbos raida - ką vaikas geba?
- Kalbos sritys vaiko kalbos raidos skatinimui.
- Rekomenduojamos veiklos vaiko girdimojo / fonologinio suvokimo ugdymui.
- Rekomenduojamos veiklos vaiko žodyno plėtojimui.
- Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos gramatinio taisyklingumo ugdymui.
- Rekomenduojamos veiklos vaiko rišliosios kalbos ugdymui.
- Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti?

Leidinyje rekomenduojamas veiklas su vaiku siūloma atlikti laikantis bendrų susitarimų:

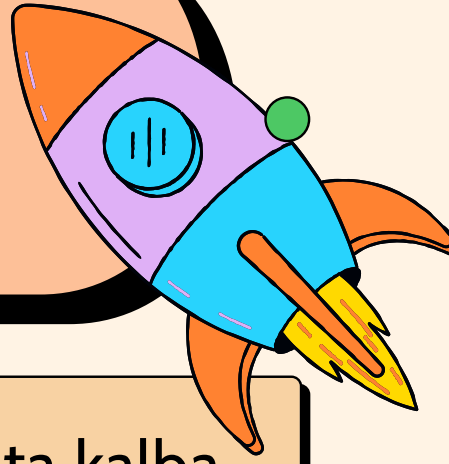
- Vaikas turi nuolat girdėti raiškia, vaizdžią, turtingą, taisyklingą suaugusiųjų kalbą.
- Vaiko kalba ugdoma natūraliai su juo bendraujant.
- Svarbu, kad vaikas norėtų žaisti kalbinius žaidimus. Užduotis atlikite tik tada, kai vaikas bus geros nuotaikos. Jei jis pavargęs ar nenori, geriau palaukite kitos dienos. Atminkite, kad pagrindinė sėkmės sąlyga – paties vaiko noras.
- Parinkdami užduotis, atsižvelkite į vaiko kalbinį pasirengimą. Iš pradžių atlikite lengvesnes užduotis, o sunkesnes užduotis palikite vėlesniam laikui.
- Būkite atidūs ir rūpestingi, stenkitės sudominti vaiką. Kiekvieną užduotį pateikite kaip žaidimą – linksmai, žaismingai. Domėjimasis – geriausia paskata.
- Užduotis atlikite po keletą kartų – vaikai mėgsta taip žaisti.
- Padėkite vaikui, jei jam nesiseka, kartu atlikite užduotis.
- Vaiko klaidas, netikslumus taisykite po pokalbio, bet ne jo metu.
- Nelyginkite savo vaiko laimėjimų su kitų vaikų laimėjimais. Jūs turite pastebėti, ką vaikas atliko geriau negu vakar.
- Nepamirškite pagirti vaiko už kiekvieną, nors ir nedidelį laimėjimą. Geras suaugusiojo žodis skatina vaiką įveikti sunkumus.
- Tikėkite savo vaiko galimybėmis.

Leidinio rekomenduojamos veiklos su vaiku parengtos pagal Barzdonytė - Morkevičienė L., (2009). Kalbos ugdymas. Kaunas.
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (iki 1 metų)

Kalbos supratimo raida (impresyvioji kalba)

Gerokai anksčiau, dar prieš pradėdami kalbėti, vaikai mokosi suprasti šnekamąją kalbą, tą kalbą, kurią girdi kalbant šeimos narius. Šnekamosios kalbos supratimas (vėliau ir rašomosios kalbos) apima ne tik žodžių reikšmes, bet ir jausmus, garsus, veido išraiškas ir gestus, susijusius su šiomis reikšmėmis.

KĄ VAIKAS GEBA? (nuo gimimo iki 3 mėnesių)

- Išsigąsta išgirdęs garsą ar triukšmą.
- Reaguoja į žmogaus balsą.
- Nutyla, suklūsta ir klausosi garso.

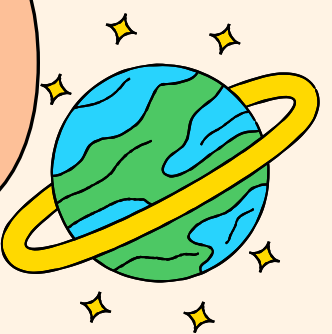
KĄ VAIKAS GEBA? (6-9 mėnesiai)

- Reaguoja į savo vardą.
- Atpažįsta šeimos narius.
- Žino žinomus artimos aplinkos daiktų pavadinimus.

KĄ VAIKAS GEBA? (3-6 mėnesiai)

- Pasuka galvą į garso pusę.
- Atpažįsta dienos rutinos veiklą, pamatęs žinomus daiktus, pvz., pamatęs buteliuką.
- Supranta, kad bus valgydinamas, todėl pradeda šypsotis ir mojuoti rankomis.
- Nurimsta apkabintas, glostomas.
- Nustoja verkti, kai kas nors kalbina.
- Rodo susidomėjimą, džiaugiasi, kai yra kalbinamas.

KĄ VAIKAS GEBA? (9-12 mėnesiai)

- Žiūri į jį kalbinantį asmenį.
- Nustoja niurzgėti, kai išgirsta garsą.
- Rodo susidomėjimą žaidimais su suaugusiuoju.
- Mėgdžioja paprastus judesius (mojuoja rankomis, purto galvą) ir pasuka galvą į jį sudominusio garso pusę.

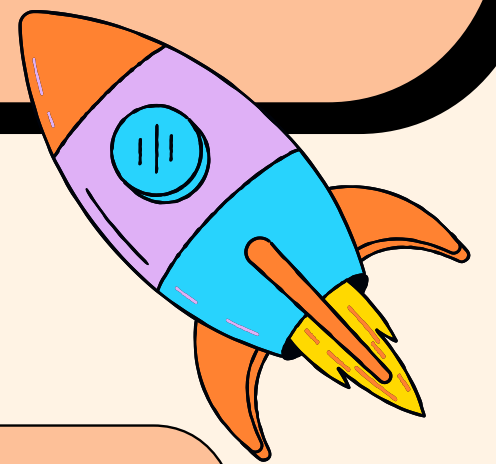
Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo gimimo iki 6 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos supratimo raidos skatinimui

Nuo gimimo iki 3
mėnesių

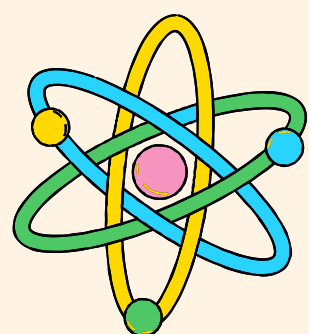

3-6 mėnesiai

- Veiklose naudokite vaiko mėgstamus žaislus.
- Bendraudami su vaiku, palaikykite akių kontaktą.
- Kalbėkite su vaiku apie tai, kas vyksta.
- Kalbėdamiesi su vaiku, vartokite trumpus sakinius ir paprastus žodžius.
- Naudokite įvairias balso intonacijas, gestus, veido išraiškas. Taip demonstruosite vaikui bendravimo pavyzdį ir skatinsite jį naudotis įvairiomis komunikacijos formomis.
- Pasinaudokite kasdiene rutina (maitinimo, sauskelnių keitimo metu) sąveikoms su vaiku.
- Bendravimo su vaiku metu sukurkite ramią atmosferą, pašalinkite visus galimus trukdžius. Aplinka turi teikti vaikui pasitenkinimą.
- Būtinai tęskite ir pakartokite veiklas, kurios patinka vaikui.
- Sulauksite daugiau dėmesio, jeigu bendrausite su vaiku džiaugsmingai, vaikui tinkamu būdu.

- Bendravimo su vaiku metu sukurkite ramią atmosferą, pašalinkite visus galimus trukdžius. Aplinka turi teikti vaikui pasitenkinimą.
- Kartais vaikas gali išsigąsti garsų ir pradėti verkti. Jeigu taip nutiktų, apkabinkite jį ir švelniai guosdami, padėkite nurimti.
- Stebėkite vaiko elgesį ir jautriai reaguokite į vaiko psichologinę ir fiziologinę būseną. Jeigu vaikas jaučiasi nepatogiai, yra pavargęs ar verkia, jis nori Jums parodyti, kad nori miego, valgyti ar blogai jaučiasi. Jeigu taip yra, pirmiausia sureaguokite į šiuos vaiko poreikius ir tik vėliau siūlykite jam veiklą. Veikloms išnaudokite tas akimirkas, kai vaikas šypsosi, taria įvairius garsus ar akimis ieško kontakto su Jumis.
- Žaisdami žaidimus ar išeidami iš kambario, nususukite ir palaukite 5-7sekundes, kol vaikas pasakys „ate“. Parodykite jam, kad iš jo tikėtės tokios pat reakcijos.

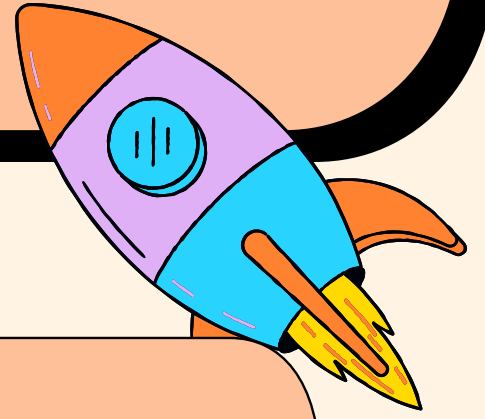
Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 6 iki 12 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos supratimo raidos skatinimui

6-9 mėnesiai

6-12 mėnesių

- Kai vaikas žaidžia, kalbinkite jį įvardydami asmenis: „Pažiūrėk, čia mama“. Po 8-10 sekundžių pakvieskite jį vardu. Kartokite šią veiklą nuolat dienos rutinos metu. Kai sulauksite tinkamo vaiko atsakymo, sureaguokite apkabindami vaiką ir pasidžiaugdami: „Taip, tavo vardas“ arba: „Taip, aš tavo mama“.
- Išeidami iš kambario sakykite vaikui: „ate“ ir sulaukite jo reakcijos. Jis gali pasižiūrėti į Jus, sujudėti ar pasilenkti prie Jūsų. Vėliau parodykite į dangų sakydami: „Pažiūrėk, čia paukštis“ ir stebėkite jo reakcijas. Kai vaikas domisi kuo kitu, sakykite „Pažiūrėk į mamytę / tėtį“ ir stebėkite, ar jis atsisuka į Jus. Kartokite šią veiklą kelis kartus per dieną.
- Kai vaikas bando pasiekti draudžiamą ar pavojingą daiktą ranka, sakykite jam: „ne“ , tačiau nerėkite ir nevirtokite kitų žodžių. Jeigu vaikas nustoja siekęs daikto, tai reiškia, kad jis supranta žodžio „ne“ reikšmę.
- Kai vaikas žaidžia, pasakykite kito asmens, esančio kambaryje vardą. Pvz. „Kur yra mama / tėtis / močiutė?“ ir stebėkite, ar vaikas pasižiūri į tą asmenį ar ne. Jeigu taip, tai reiškia, kad vaikas atpažįsta jį. Kartokite šią veiklą kelis kartus per dieną. Jeigu ne, naudokitės šeimos albumu, stebėkite kartu nuotraukas ir įvardykite vaikui gerai žinomus asmenis.
- Kai kambaryje kalbatės su kuo nors, stebėkite vaiko elgesį. Pasižiūrėkite, ar jis stebi Jus ar kitą asmenį bent 5 sekundes. Kartokite šią veiklą kelis kartus per dieną.
- Kai vaikas žaidžia, įvardykite augintinius / buteliuką / lėlę / kamuoliuką, kuriuos jis mato ir naudojami jais kasdien. Vėliau paklauskite: „Kur kamuolys?“ Stebėkite vaiko reakcijas, pvz., ar jis pasižiūri į daiktą, kurio pavadinimą ką tik išgirdo. Kartokite šią veiklą kelis kartus per dieną.

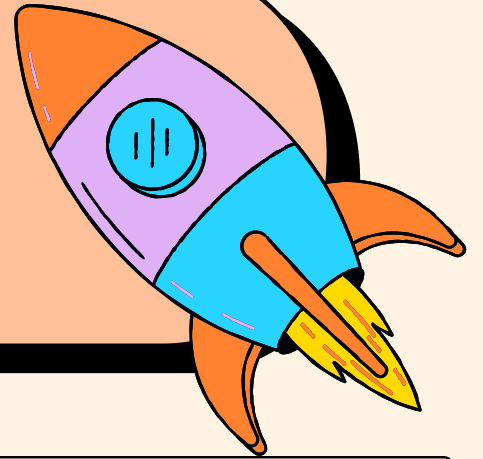
- Paimkite daiktą, kurio pavadinimą vaikas žino ir duokite jam. Kai jis pasiims daiktą, sakykite jam: „Prašau, duok man ...“, ištieskite savo ranką laukdami, kol vaikas tai padarys. Arba galite žaisti, pvz., „Kur yra kamuolys?“ Stebėkite, kaip vaikas sureaguoja, ar ieško kamuolio dairdamasis aplink. Kartokite šią veiklą kelis kartus per dieną.
- Paimkite knygelę su dideliais paveikslėliais ir mažiausiai 1-2 minutes žiūrėkite paveikslėlius. Įvardykite daiktus paveikslėliuose, rodykite pirštu į juos. Pvz., parodykite meškiuką ir sakykite: „Pažiūrėk, čia meškiukas, jis turi burną, o čia jo nosis.“ Stebėkite, ar vaikas domisi knygele ir stebi paveikslėlius bent 30 sekundžių.
- Kai vaikas yra vienas, įjunkite dainą ar muziką, kuri patinka vaikui. Stebėkite jo kūno judesius: ar jis bando ritmingai judėti, mosuoti rankomis ir pan. Jeigu ne, būkite jam pavyzdžiu ir parodykite, kaip reikia „šokti“: plokite rankomis, ritmingai judėkite ar pašokite su lėlyte.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (iki 1 metų)

Kalbos išraiškos raida (ekspresyvi kalba)

Kalbos raida prasideda nuo emocinio dialogo tarp mamos / tėčio ir vaiko: kai palaikote akių kontaktą maitindami, kai vaikas džiaugsmingai krykštuoja ir „kalbasi“ su savo rankytėmis ir kojytėmis keičiant sauskelnes, kai imituojate vaiko tariamus garsus ir sakote jam: „Tu šiandien tiek daug nori pasakyti!“ Visi garsai, kuriuos kūdikis „ištaria“, sudaro kalbos atsiradimo pagrindą. Vokalizacija (tauškėjimas, vogravimas pabudus) yra labai svarbi kalbos raidai.

KĄ VAIKAS GEBA? (3-6 mėn.)

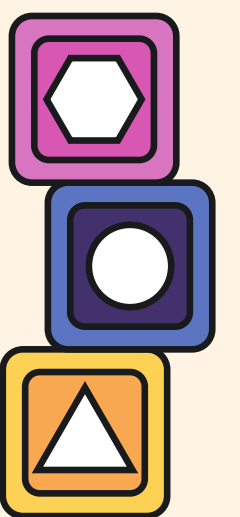
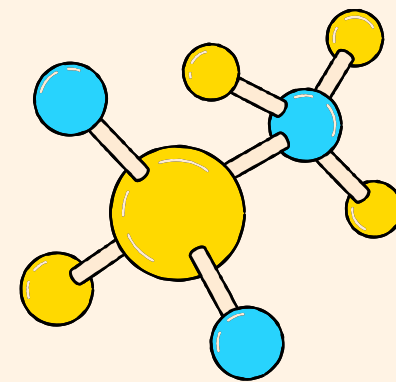
- Išsigąsta išgirdęs triukšmą.
- Reaguoja į žmogaus balsą.
- Juokiasi balsu.
- Skleidžia įvairius garsus, ne tik verkia.
- Stumia maistą liežuvio, kai yra maitinamas šaukšteliu ir išstumia maistą iš burnos.
- Palaiko sąveiką su suaugusiuoju (akių kontaktą).

KĄ VAIKAS GEBA? (9-12 mėn.)

- Pastebi žinomus žodžius.
- Pradedą gerti iš puodelio.
- Aktyvesni liežuvio judesiai.
- Įsijungia į žodinius - judesių žaidimus.

KĄ VAIKAS GEBA? (6-9 mėn.)

- Judina smakrą aukštyn ir žemyn.
- Šypsosi savo atvaizdui veidrodyje.
- Reaguoja į skirtingas veido išraiškas.

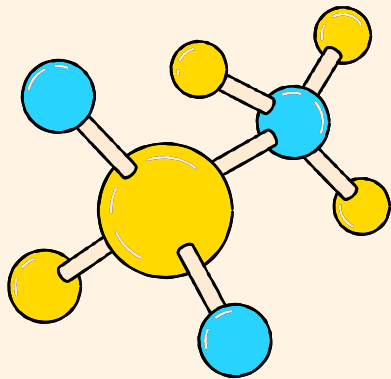
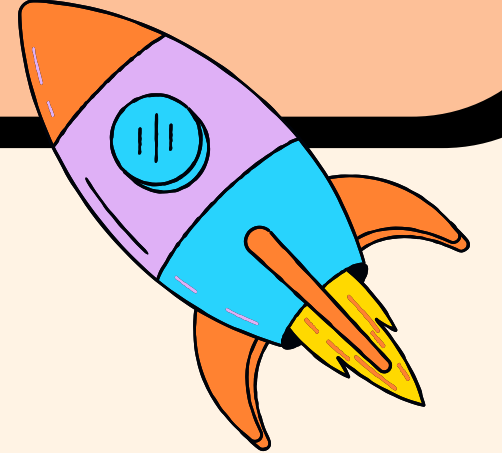

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 6 mėnesių)

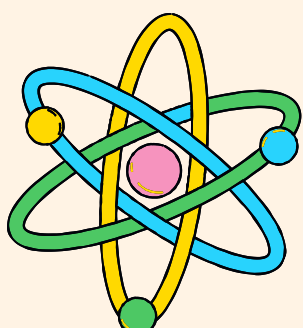
Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui

3-6 mėnesiai

- Atidžiai klausykitės, kaip vaikas verkia. Mėginkite pastebėti skirtingą verksmą ir jį atpažinti (pvz., kaip jis verkia, kai nori valgyti, kai pavargęs ar skauda). Jeigu pastebite skirtumus, vadinasi vaikas geba keisti savo elgesį.
- Paguldykite vaiką saugioje vietoje ir pasiklausykite jo. Jei vaikas netaria daug garsų, parodykite jam pavyzdį kasdienės rutinos metu.
- Savaitę stebėkite vaiką po maitinimo, pakeitę sauskelnes, kai jis yra geros nuotaikos. Klausykite ir užsirašykite, kokius garsus vaikas taria. Jei vaikas netaria daug garsų, parodykite jam pavyzdį kasdienės rutinos metu.
- Atsistokite prieš vaiką 30 cm atstumu ir palaikykite akių kontaktą. Kalbinkite jį ar tarkite įvairius įdomius garsus. Šypsokitės vaikui ir mėgdžiokite jį. Taip pat palaukite, kol jis Jums atsakys. Aiškiu savo elgesiu (ištiestomis rankomis, pakeldami antakius ir pan.) parodykite, kad laukiate jo atsakymo.
- Pasilenkite prie vaiko ir kalbinkite jį ar žaiskite garsų žaidimus. Pakartokite šią veiklą mažiausiai 5 kartus per dieną. Po kiekvieno pakalbinimo būtinai palaukite vaiko atsako.
- Bendraudami su vaiku, palaikykite akių kontaktą.
- Mažiausiai 3 dienas žaiskite garsų žaidimus ir stebėkite, ar kūdikis taria tokius balsius: „e, i, o, u“. Jeigu ne, parodykite pavyzdį ir palaukite, kol jis pakartos Jūsų ištartą garsą. Svarbu, kad ši veikla būtų maloni. Nepradėkite jos tada, kai vaikas verkia. Garsai tariami verkiant yra kitokie.
- Stebėkite vaiko elgesį, kai jam gera nuotaika, jis jaučiasi patogiai. Užsirašykite vaiko tariamus garsus. Atkreipkite dėmesį, kada vaikas suspiegia dėl to, kad jam patinka garsas, o kada – kai skauda.
- Sukurkite malonią, linksną aplinką, skatindami kūdikį natūraliai tarti įvairius garsus. Užsirašykite, kokius garsus vaikas taria. Jeigu vaikas netaria minėtų garsų, juos tarkite Jūs. Paskatinkite vaiką mėgdžioti.

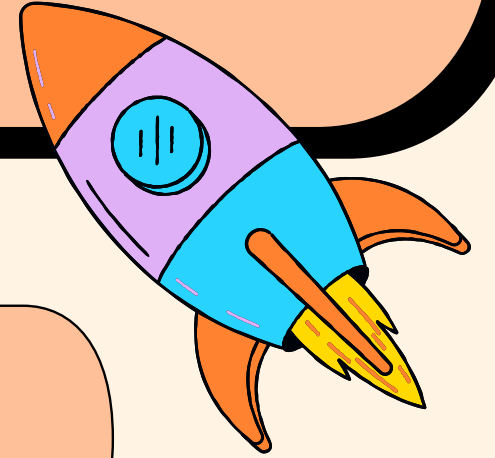
Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 6 iki 12 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui

6-9 mėnesiai

6-12 mėnesių

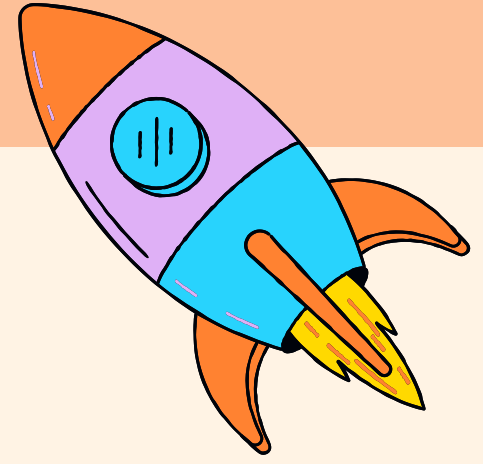
- Pasilenkite prie vaiko, norėdami atkreipti vaiko dėmesį. Sakykite: „Eime žaisti“ ir rankomis uždenkite savo veidą. Atitraukdami rankas švelniai sakykite: „Ku-kū“ ir nusišypsokite. Laukite vaiko reakcijos. Ar vaikas pakreipia galvą, norėdamas pamatyti, iš kurios pusės Jūs pasirodysite? Ar jis juokiasi? Šią veiklą pakartokite kelis kartus per dieną.
- Šiuo laikotarpiu vaikas taria atvirus skiemenis (priebalsis ir balsis): ba-ba-ba, da-da-da, ma-ma-ma. Kartais šie pakartojimai gali skambėti kaip žodis: „ma-ma“. Bet tai yra tik skiemenų pakartojimas, bet ne pirmieji žodžiai. Stebėkite, kokius skiemenis vaikas taria. Jeigu vaikas netaria jų, būkite pavyzdžiu ir laukite, kol jis Jus ims mėgdžioti.
- Visada išeidami iš kambario sakykite „ate“ ir pamojuokite vaikui. Kai jis ką nors padaro gerai, sakykite: „Gerai“, o kai vaikas elgiasi netinkamai (pvz., išspjauna maistą), papurtykite galvą ir sakykite: „Ne“. Vėliau, kai ateis tam tinkamas laikas, išeidami iš kambario sakykite: „Pasakykime tėčiui ate“ ir laukite, kol vaikas pamojuos.
- Atsisėskite su vaiku prieš veidrodį ir stebėkite, ar vaikas taria garsus, žiūrėdamas į savo atvaizdą. Šią veiklą pakartokite kelis kartus per dieną. Jeigu vaikas netaria jokių garsų, būkite pavyzdžiu ir laukite, kol ims mėgdžioti.

- Padėkite keletą (ne per daug) įdomių vaikui daiktų ar žaislų priešais jį taip, kad negalėtų jų pasiekti ranka. Stebėkite, kokius garsus vaikas taria norėdamas pasiekti daiktus, kaip jis elgiasi. Kai jis pažiūrės į Jus prašydamas padėti, duokite jam žaislą. Jeigu vaikas neprašo, būkite jam pavyzdžius. Pvz., ištiesdami ranką sakykite „duok“, palaukite kol pakartos. Įdėkite žaisliuką vaikui į ranką. Šia veikla nesiekama, kad vaikas būtinai paprašytų žodžiu, svarbu, kad jis mokytųsi paprašyti ne tik verkdamas.
- Stebėkite vaiką, kai jis yra vienas ar su kuo kitu. Klausykite jo balso intonacijų, kai jis nustemba, džiaugiasi, pyksta ir pan. Šiuo laikotarpiu vaikas imituoja suaugusiojo balso intonacijas, tardamas įvairius garsų junginius. Tai pirmieji vaiko žodžiai. Prireikus, atkreipkite vaiko dėmesį į savo balso intonacijas, kalbėkitės su juo įvairiu garsumu, tonu ir pan. Skaitydami knygeles ar sekdami pasakas, kaitaliokite balsą pagal pasakos herojų.
- Kelias dienas stebėkite, kaip vaikas žaidžia vienas su žaisliukais ir kokius garsus taria „kalbėdamasis“ su jais. Jei vaikas „nesikalba“ su žaisliukais, parodykite jam pavyzdį ir paskatinkite jį mėgdžioti.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerimti? (iki 1 metų)

Kalbos supratimas

Kalbos išraiška

6 mėnesiai

- Nestebi kalbančio asmens.
- Pakalbinus nesišypso.
- Netyrinėja žaislų rankomis, žvilgsniu ar burna.

9 mėnesiai

- Nerodo susidomėjimo kalbančiuoju.
- Nežaidžia priežasties-pasekmės ryšio žaidimo.

12 mėnesių

- Nenaudoja pirminių gestų (nemojuoja, nerodo pirštu).

6 mėnesiai

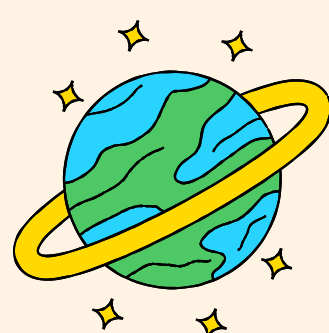
- Nevokalizuoja.

9 mėnesiai

- Netaria priebalsių, vyrauja tik balsiai.

12 mėnesių

- Nečiauska.

Lit.Speech and language delay in children. Mclaughlin Maura R., 2011
From birth to five years: children's developmental progress. Sherdan M., 2014
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 1 iki 2 metų)

Kalbos supratimo raida (impresyvioji kalba)

Gerokai anksčiau, dar prieš pradėdami kalbėti, vaikai mokosi suprasti šnekamąją kalbą, tą kalbą, kurią girdi kalbant šeimos narius. Šnekamosios kalbos supratimas (vėliau ir rašomosios kalbos) apima ne tik žodžių reikšmes, bet ir jausmus, garsus, veido išraiškas ir gestus, susijusius su šiomis reikšmėmis.

KĄ VAIKAS GEBA? (12-18 mėnesių)

- Mojuoja rankomis „ate“.
- Žaidžia žaidimus „ku- kū“.
- Reaguoja į klausimą „kur?“ (pvz., „Kur tavo nosis?“).
- Žiūri į daiktus / asmenis, kuriais siekiama atkreipti vaiko dėmesį.
- Žiūri į mamos / tėčio rodomus daiktus. 30 sekundžių rodo susidomėjimą įvardytu daiktu paveikslėlyje.

KĄ VAIKAS GEBA? (18-24 mėnesių)

- Vykdo vienos dalies žodines instrukcijas.
- Reaguoja į rodomas emocijas.
- Žino dvi ar daugiau kūno dalių (parodo savo ar paveikslėliuose).
- Paprašytas atneša jam žinomus daiktus.
- Atpažįsta savo žaislus.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos supratimo raidos skatinimui

12 - 18 mėnesių

- Kai vaikas stebi Jūsų veidą, atsakykite jam parodydami kitokią nei vaiko veido išraišką. Rodydami veido išraišką, būkite pastovūs, kad vaikas geriau suprastų jos reikšmę. Pvz., jeigu vaikas bando pasiekti žaislą, kurio neleidžiama imti, parodykite jam piktą veido išraišką (lyg sakytumėte „ne“). Stebėkite, ar Jūsų vaikas patraukia ranką nuo daikto. Vėliau, tam tikrose situacijose rodykite jam kitokias veido išraiškas (pvz., linksmą, nustebusią, liūdną, išsigandusią ir kt.). Jeigu vaikas nereaguoja į veido išraiškas, skaitykite kartu knygelę ir stebėkite žmonių veido išraiškas paveikslėliuose: pvz., „Pažiūrėk, jis verkia, jis liūdnas.“
- Paprašykite vaiko atnešti daiktą, kurio pavadinimą jis gerai žino (pavadinimo jam nebūtina pakartoti). Pasistenkite, kad daikto nebūtų vaiko regėjimo lauke. Pvz., paprašykite iš kito kambario atnešti tėčio šlepetes. Užduoties tikslas – atnešti daiktą, kuris jam yra žinomas. Veiklą kartokite prašydami atnešti vis kitokius daiktus, pvz., skėtį, batus ir pan.
- Paprašykite vaiko parodyti skirtingas kūno dalis. Vartokite trumpus sakinius: „Kur tavo nosis?“ ar „Parodyk savo nosį“ ir pan. Stebėkite, ar jis atpažįsta bent tris savo kūno dalis, jas parodydamas. Jeigu to nedaro, būkite jam pavyzdžiu - parodykite ir įvardykite savo, vaiko ar lėlės kūno dalis.
- Paprašykite vaiko parodyti drabužius: pvz., „Parodyk, kur yra tavo batai?“ Pakartokite šią veiklą su skirtingais, dažniausiai dėvimais drabužiais. Jeigu jam ši veikla per sunki, skalbdami, džiaudami, dėdami į spintą drabužius, įvardinkite juos: „Tai marškinėliai“ arba įvardykite žmonių, pavaizduotų knygutėse, dėvimus drabužius.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 18 iki 24 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos supratimo raidos skatinimui

18 - 24 mėnesių

Stebėkite vaiko išraišką pvz., stebėkite, ar kai nueinate į svečius, vaikas žiūri į Jūsų veido išraišką klausdamas leidimo žaisti su daiktu, kuris nėra jo. Stebėkite, kaip skirtingose aplinkose keičiasi jo elgesys. Jeigu nereaguoja, kai jam sakote: „Pažiūrėk, ji / jis nenori, kad paimtum lėlę ar vazą“, „Pažiūrėk ji / jis pikta(s)“, palaukite 5-7 sekundes, kol jis pažiūrės į kito asmens veido išraišką ir pasakykite: „Aš manau, kad ji / jis nenori, kad paimtum lėlę, pažiūrėk į jo / jos veidą.“

Vartokite veiksmažodžius, tokius kaip: „Sėsk“, „Stok“ ir stebėkite, ar vaikas teisingai vykdo Jūsų prašymus. Paprašykite vaiko atlikti veiksmą ne tada, kai jis tai daro. Pvz., kai vaikas sėdi ar vaikštinėja, paprašykite jo atsistoti / sustoti. Kartokite šią veiklą kelis kartus per dieną. Jeigu vaikas nesupranta veiksmažodžių reikšmės, pasakykite veiksmų pavadinimus tada, kai jis juos atlieka. Įvardykite vaiko ar savo atliekamus veiksmus. Pvz., „Pažiūrėk, tu sėdi. Ir aš atsisėsiu. Pažiūrėk, vyras paveikslėlyje taip pat sėdi“ ir pan.

Parodykite vaikui daiktų, kuriuos jis pažįsta, paveikslėlius. Turėkite kiekvieną paveikslėlį atitinkantį daiktą. Padėkite tris skirtingus paveikslėlius ir sakykite: „Parodyk, kur yra batai“. 5 sekundes palaukite. Jeigu parodo į batus, paimkite paveikslėlį ir paprašykite, kad vaikas parodytų kitą daiktą (pvz., puodelį). Šią veiklą pakartokite su daugiausiai 5 skirtingais daiktais. Jeigu vaikui sunku parodyti daikto paveikslėlį, pirmiausia parodykite jam tikrus daiktus. Paprašykite jo parodyti tikrų batų porą. Paimkite paveikslėlių knygą ar paveikslėlių korteles ir įvardykite daiktus, kuriuos jis mato kasdien. Paveikslėlių korteles priklijuokite ar padėkite prie tikrų daiktų. Kartokite šią veiklą kelis kartus per dieną.

Padėkite 3-5 prieš vaiką žaisliukus (lėlę, mašiną, puodelį ir kt.), kurių pavadinimus jis žino. Pasakykite instrukciją: pvz., „Paimk lėlę ir padėk ją ant lovos“ arba „Padėk šaukštą į stiklinę ir pamaišyk juo.“ Kelias sekundes palaukite, kol vaikas atliks prašymą, t.y. įvykdys instrukciją. Jeigu vaikui ši užduotis lengvai pavyksta, paskatinkite jį vykdyti trijų dalių žodines instrukcijas. Jeigu jam sunku įvykdyti dviejų dalių instrukcijas, pradėkite nuo vienos dalies prašymo, pvz., „Duok man lėlę“. Vėliau ilginkite prašymus. Formuojant šį įgūdį, labai svarbu, kad bet kokioje veikloje įvardytumėte savo ar vaiko veiksmus. Pvz., „Aš paėmiau knygą, o tu – duok man šaukštą.“

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 1 iki 2 metų)

Kalbos išraiškos raida (ekspresyvi kalba)

Kalbos raida prasideda nuo emocinio dialogo tarp mamos / tėčio ir vaiko: kai palaikote akių kontaktą maitindami, kai vaikas džiaugsmingai krykštuoja ir „kalbasi“ su savo rankytėmis ir kojytėmis keičiant sauskelnes, kai imituojate vaiko tariamus garsus ir sakote jam: „Tu šiandien tiek daug nori pasakyti!“ Visi garsai, kuriuos kūdikis „ištaria“, sudaro kalbos atsiradimo pagrindą. Vokalizacija (tauškėjimas, vogravimas pabudus) yra labai svarbi kalbos raidai.

KĄ VAIKAS GEBA? (12-18 mėnesių)

- Pastebi žinomus žodžius.
- Pradedą gerti iš puodelio.
- Aktyvesni liežuvio judesiai. Suspaudžia lūpas gerdamas iš puodelio.
- Įsijungia į žodinius judesių žaidimus.
- Išreiškia savo norus neverkdamas.
- Tinkamai reaguoja žodžiu į prašymus.
- Turi pradėti tarti pirmuosius prasmingus garsų junginius, žodžius. Vyrauja „savos“ kalbos žodžiai.

KĄ VAIKAS GEBA? (18-24 mėnesių)

- Savarankiškai vartoja 5 ar daugiau žodžių.
- Prašo tam tikrų daiktų ar veiklos.
- Mėgdžioja naujus žodžius.
- Šiuo amžiaus tarpsniu žodžiai kartais iškraipomi, praleidžiami priebalsiai.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_Lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos
vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui (1)

12 - 18 mėnesių

Kartais vaikai sukuria savo žodžius vietoj realių žodžių. Stebėkite, ar vaikas daiktus įvardija tais pačiais specifiniais „savais“ žodžiais. Pvz., vietoj „pagalvė“ sako „pagu“. Tai nėra būdinga visiems vaikams.

Kai išeinatė su vaiku, paprašykite, kad jis pamojuotų ar atliktų, ko yra prašomas: „Duok“, „Ateik“ ir pan. Neverskite vaiko daryti, ko jis nenori. Jeigu vaikas nemoka išreikšti savo norų, būdami pavyzdžiu, šias žodines instrukcijas kartokite kelis kartus per dieną. Prašymus turi lydėti gestai. Šios veiklos tikslas - išgirsti vaiko žodinį atsakymą. Žodis nebūtinai turi būti taisyklingai ištartas. Kiekvieno vaiko pirmieji žodžiai yra skirtingi.

Nuo 10 mėnesių kūdikiai pradeda specifiškai vadinti tam tikrus daiktus, žaislus ar asmenis. Jei pastebėsite vaiko tarties ypatumus, atminkite, kad tai normalu. Jeigu vaikui sunku ištarti žodžius, atsisėskite priešais jį, parodykite žaisliuką ar daiktą ir pasakykite jo pavadinimą. Pirmieji žodžiai galėtų būti: „mašina, lėlė, gerti, duok ir pan.“. Mokykite įdomiai, nemonotoniškai. Sukurkite žaidimo situacijas, skatinančias artimiausios aplinkos daiktus susieti su žodžiais. Pvz., neduokite daikto, kurio vaikas nori tol, kol jis nepaprašys, pasakydamas daikto („pieno“, „lėlės“) ar veiksmo („duok“, „noriu“) pavadinimą.

Paveikslėlių knygelę ar jų korteles padėkite prieš vaiką. Parodykite jam gyvūnus, sakydami jų pavadinimus ir mėgdžiodami jų garsus. Pvz., paimkite avį, rodykite jos paveikslėlį ir sakykite: „Čia avis“, „Mee-mee“. Palaukite, kol vaikas juos pakartos. Pasistenkite parinkti tokius paveikslėlius, kurie būtų patrauklūs, spalvoti, dideli ir aiškūs. Skatinkite vaiką pakartoti gyvūnų skleidžiamus garsus. Užsirašykite kuriuos garsus vaikas taria.

Parengta naudojant projekto „ECI2.O“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos
vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui (2)

12 - 18 mėnesių

Parodykite vaikui 2 ar daugiau žinomų daiktų (kamuolį, lėlę ir pan.) ir paklauskite: „Kas čia?“ 5-7 sekundes palaukite atsakymo. Vaikas gali ne visai taisyklingai ištarti daikto pavadinimą. Motyvuokite vaiką, leisdami jam pasirinkti daiktą. Šios užduoties tikslas – pasakyti daikto pavadinimą. Jeigu vaikas neatsako ar pateikia neteisingą atsakymą, pademonstruokite, kaip tai padaryti. Pvz., vaikas nori daikto, kurį laikote rankose. Paklauskite: „Ko nori: lėlės ar kamuolio?“ (pateikite užuominas, pasakydami daiktų pavadinimus). Palaukite, kol jis atsakys. Vėliau, sunkindami užduotį, klauskite: „Kurio daikto nori?“ (klausdami neįvardykite daiktų). Pasistenkite neversti vaiko, sukurkite kuo įdomesnę situaciją.

Stebėkite, kokius daiktų pavadinimus vaikas vartoja žaisdamas su žaisliukais vienas ar su kuo kitu (jo tartis dar gali būti netaisyklinga). Jeigu vaikui sunku tarti žodžius, dienos rutinos metu sukurkite aplinką, skatinančią tobulinti komunikaciją. Pvz., padėkite žaisliukus ir daiktus taip, kad vaikas jų nepasiektų (turėtų paprašyti). Taip paskatinsite vaiką mokytis naujų daiktų pavadinimų.

Kai leidžiate laiką su vaiku, kasdienės veiklos metu (valgymo, maudymosi ir pan.) skirkite šiek tiek laiko vaiko stebėjimui. Pvz., ar jis pastumia šaukštą nuo savęs, kai pasijaučia sotus? Ar pastumia Jūsų ranką? Ar tiesiog pasako: „Ne“?

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 12 iki 18 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui (3)

12 - 18 mėnesių

Savaitę atidžiai stebėkite vaiko elgesį kasdienės rutinos metu. Pvz., ar žaisdamas, valgydamas prašo norimo daikto / žaislo / maisto? Vaikas nebūtinai prašo žodžiu. Jis gali parodyti, ko nori, žvilgsniu, pirštu ar garsu. Ką tik pradėjęs kalbėti vienas vaikas pasakys vieną žodį: „Lėlė“, o kitas gali paprašyti 2 žodžiais: „Duok lėlę“. Jei vaikas neprašo daikto, Jūs turėtumėte aplinką paruošti taip, kad vaikas būtų priverstas bendrauti inicijuodamas sąveiką. Parenkite vaikui netikėtumų ar padėkite jo mėgstamų daiktų taip, kad nepasiektų. Pvz., padėkite lėlę (ar maistą) taip, kad vaikas jo nepasiektų ir palaukite, kol jis Jūsų paprašys. Arba paduokite vaikui buteliuką, bet apsimeskite, kad užmiršote įpilti į jį gėrimo. Šią veiklą įtraukite į kasdienę rutiną. Tai paskatins vaiką bendrauti. Jeigu vaikas dar nekalba, parodykite, kad daikto galima prašyti parodyti jį pirštu. Skatinkite vaiką pamėgdžioti. Stebėkite vaiko charakterio bruožus tam, kad šios veiklos metu neišprovokuotumėte pykčio.

Atkreipkite dėmesį į tai, kokius žodžius vaikas vartoja. Jeigu jo žodynas pakankamai skurdus, laikykitės šių patarimų:

- kalbėdamiesi su vaiku įvardykite jo atliekamus veiksmus trumpais ir paprastais sakiniais;
- klauskite paprastų klausimų. Pvz., „Ką tu veiki?“ ;
- venkite klausimų, reikalaujančių atsakymo: „taip“ arba „ne“, nes jie neskatina kalbos raidos;
- kalbėdami apie vaiko atliekamus veiksmus, vartokite trumpus ir paprastus sakinius: „Tu žaidi su mašina“, „Tu atidarei mašinos duris“. Taip pat įvardykite savo veiksmus: „Aš piešiu lėktuvą“, „Dabar aš jį nuspalvinsiu“;
- suteikite galimybę atsakyti ar pačiam įvardyti savo veiksmą;
- visada pavadinkite jį supančius daiktus ir apibūdinkite juos.

Taip turėtumėte elgtis kasdienės rutinos metu bendraudami su vaiku. Pvz., kai vaikas prašo vandens, duokite jam tuščią puodelį ir palaukite, kol jis paprašys: „Vandens“. Įdėkite įvairius daiktus į dėžutę ir paprašykite pažiūrėti, kas jos viduje. Paprašykite, kad vaikas įvardytų daiktą. Padėkite daiktus nepasiekiamoje vaikui vietoje ir laukite, kol jis paprašys. Leiskite vaikui pasirinkti vieną iš dviejų: „Ko nori - pieno ar vandens?“ Vieno žodžio vaiko atsakymus praplėskite: pvz., „Pieno“, „Dabar tu gersi pieną“. Tai turtins jo žodyną.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 18 iki 24 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos
vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui

18 - 24 mėnesių

Stebėkite vaiko kalbą ir pasistenkite suprasti, kiek žodžių jis jau vartoja. Pvz., ar jis vartoja žodį „vanduo“ įvardydamas vandenį? Svarbiausia, kad jis adekvačiai pavadintų daiktą ar veiksmą. Ne taip svarbu, ar žodis ištariamas taisyklingai. Jeigu vaikas vartoja mažiau nei 20 žodžių, dažniau su juo kalbėkitės ir skaitykite jam knygeles.

Vietoj rodyimo pirštu, vaikas turėtų pradėti vartoti daiktų ar veiksmų pavadinimus. Pvz., kai nepasiekia žaislo, prašo: „Duok“ arba, norėdamas, kad paimtumėte daiktą, sako: „Imk“, „Laikyk“. Žodžių tarimas dar gal būti ir netaisyklingas. Jeigu vaikas linkęs rodyti daiktus pirštu, pasakykite vaikui pavyzdį. Svarbu, kad jam pasiūlytumėte tinkamus ir adekvačius kalbos pavyzdžius. Tikėtina, kad pradžioje vaikas mėgdžios Jus, vėliau savarankiškai pradės vartoti žodžius. Svarbu, kad vartotumėte žodžius, atitinkančius vaiko gebėjimus ir amžių. Pvz., iš pradedančio kalbėti vaiko tikėkitės „vieno žodžio lygmens“ atsakymo, palaukite ilgiau, kol vaikas atsakys ir tęskite sąveiką reaguodami į vaiko atsakymą. Patartina sakyti vaikui: „Pasakyk „vanduo“ ir aš tau įpilsiu vandens“ arba „Pasakyk „duok“ ir aš tau duosiu.“ Vaiką skatinkite kalbėti kuo natūralesnėse situacijose ir atsižvelkite į vaiko gebėjimų lygmenį.

- Stebėkite, kaip vaikas reaguoja į garsus (pvz., greitosios pagalbos mašinos, katės, lėktuvo, verdančio vandens), kuriuos girdi, ar juos mėgdžioja.
- Užsirašykite, kokius žodžius vaikas kasdien išmoksta. Tarimas nebūtinai turi būti taisyklingas.
- Stebėkite, ar vaikas vartoja prielinksnius. Su šiais žodžiais (ant, po ir kt.) galite supažindinti vaiką skaitydami knygutę ar žaisdami. Pvz., „Kur yra katė?“ „Ant pagalvės“. Arba klauskite: „Kur padėjai kamuolį? Į dėžutę? Po kėde?“ Taip pat galite klausiti: „Kur turėčiau padėti lėlę?“, „Kur mes einame?“ ir laukite atsakymo. Šią veiklą įtraukite į kasdienę rutiną, natūralius pokalbius su vaiku.

Klausykitės vaiko pokalbio ir stebėkite, ar kitiems (svetimiems) asmenims vaiko kalba yra suprantama. Pvz., galite su vaiku aplankyti kaimynus ir paklausti, ar, jų nuomone, vaiko kalba yra suprantama.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerinti? (nuo 1 iki 2 metų)

Kalbos supratimas

15 mėnesių

- Nerodo įvardintų objektų (bent penkių).

18 mėnesių

- Stokoja įsitraukimo žaidžiant su kitais.
- Nesupranta paprastų vienos dalies prašymų.

24 mėnesių

- Žaislus naudoja ne pagal paskirtį (juos mėto, sukinėja, padaužo).
- Paklausus nerodo paveikslėlių ar daiktų.

Kalbos išraiška

15 mėnesių

- Netaria pirmųjų žodžių.

18 mėnesių

- Nesikreipia „mama“, „tėte“.

24 mėnesių

- Nepasako bent 25 žodžių.
- Neišmoksta naujų žodžių.

Lit.Speech and language delay in children. Mclaughlin Maura R., 2011
From birth to five years: children's developmental progress. Sherdan M., 2014
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 2 iki 3 metų)

Kalbos supratimo raida (impresyvioji kalba)

Gerokai anksčiau, dar prieš pradėdami kalbėti, vaikai mokosi suprasti šnekamąją kalbą, tą kalbą, kurią girdi kalbant šeimos narius. Šnekamosios kalbos supratimas (vėliau ir rašomosios kalbos) apima ne tik žodžių reikšmes, bet ir jausmus, garsus, veido išraiškas ir gestus, susijusius su šiomis reikšmėmis.

Ką vaikas geba? (24-30 mėnesių)

- Vykdo vienos dalies žodines instrukcijas.
- Vykdo dviejų dalių žodines instrukcijas.
- Supranta dažnai vartojamus žodžius „duok“, „ateik“, „sėsk“ ir pan.

Ką vaikas geba? (30-36 mėnesių)

- Supranta daiktų funkcijas. Pvz., šukomis reikia šukuotis, šaukštu reikia valgyti.
- Supranta veiksmų pavadinimus.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 24 iki 30 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos supratimo raidos skatinimui

- Paprašykite vaiko parodyti alkūnę, pirštą, kelį. Stebėkite, ar jis parodo bent tris kūno dalis teisingai. Jeigu kyla sunkumų, būkite pavyzdžiu ir parodykite jam savo, vaiko ar lėlės smulkiąsias kūno dalis.
 - Paprašykite vaiko parodyti, kur yra „močiutė, senelis, teta, dėdė.“ Svarbu, kad vaikas žvilgtretų į įvardytą asmenį ar parodytų jį pirštu. Jeigu vaikui ši užduotis per sunki, paimkite šeimos foto albumą ir supažindinkite vaiką su artimųjų vardais: „Čia yra teta“, „O čia tavo dėdė“ ir pan.
 - Padėkite kelis tikrus daiktus (šaukštelį, kamuolį ir kt.) priešais vaiką. Klauskite: „Kuriuo daiktu mes valgome?“, „Iš kurio daikto geriame?“, „Su kuo mes žaidžiame?“. Palaukite kelias sekundes, kol vaikas atsakys: „Puodeliu“, „Šaukštu“ ir pan. Jei vaikas neatsako, kiekvieną kartą atlikdami veiksmą su daiktu, įvardykite jo funkciją ir juo atliekamą veiksmą. Pvz., „Valgykime maistą šaukštu.“ „Atsigerkime vandens iš puodelio.“ Vaiką galite sudominti, jeigu šią veiklą paversite linksmu žaidimu. Pvz., galite padėti lėlę ir šaukštą ant stalo prieš vaiką. Paimkite lėlės lovytę ir paklauskite vaiką: „Kas eina atsigulti į lovytę: lėlė ar šaukštelis?“. Vaikas išmoks greičiau, jei Jūs ar vaikas imituosite veiksmus.
-
- Užsirašykite, kuriuos prielinksnius („po“, „ant“, „prieš“, „už“) vaikas supranta. Paprašykite vaiko padėti batus „po stalu“, „ant kėdės“ ir pan. Palaukite kelias sekundes, kol jis įvykdys prašymą. Vėliau galima sakyti: „Uždėk batus ant batų dėžės.“ Vėl palaukite, kol vaikas atliks užduotį. Pakartokite šią veiklą kelis kartus, kiekvieną kartą paprašydami skirtingose vietose padėti daiktus („ant“ ir „po“). Vėliau, veiklą analogiškai pakartokite su prielinksniais „prieš“ ir „už“. Jeigu vaikui tai sudėtinga, aiškindami vaikui prielinksnių reikšmes, galite pasinaudoti paveikslėliais ar žaisdami. Pvz., „Pažiūrėk, aš dedu savo mašiną už tavo mašinos“, „Pažiūrėk, aš padėjau dvi kaladėles priešais tave“, „Atspėk, kas padėta už manęs.“
 - Padėkite kelis objektus priešais vaiką taip, kad jis galėtų juos paimti ir išlaikyti rankoje. Tada sakykite: „Duok man vieną“ ir palaukite 5 sekundes. Paskui paprašykite: „Duok man du“ ir palaukite 5 sekundes. Stebėkite, ar vaikas paduoda Jums teisingą kiekį daiktų. Jeigu vaikui sekasi sunkiai, aiškinkitės skaitvardžių reikšmes kasdienės rutinos metu: pvz., „Įdėk man į arbatą vieną šaukštelį cukraus“ arba, kai ant stalo padėtas vienas šaukštelis, sakykite: „Padėk dar vieną šaukštelį ant stalo.“

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 30 iki 36 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos supratimo raidos skatinimui

- Padėkite kelias paveikslėlių korteles priešais vaiką. Paveikslėliai turi būti realių, vaikui žinomų, daiktų (šukos, kamuolys, muilas, dantų šepetukas ir kt.) iliustracijos. Jie turi būti aiškūs ir dideli. Šiai veiklai galite naudoti paveikslėlių iškarpas iš laikraščių ar reklaminių skrajučių. Klauskite vaiko: „Su kuriuo daiktu tu šukuojiesi?“, „Su kuo tu valaisi dantis?“ ir pan. Penkias sekundes palaukite vaiko atsakymo.
- Vartokite kelis pagrindinius veiksmažodžius (sėsk, duok, stok, ateik ir kt.) įvairiose ir neįprastose situacijose. Stebėkite, kaip vaikas reaguoja: pvz., galite pasakyti veiksmažodį „bėk“, kai vaikas vaikštineja aplink. Jeigu vaikas ir taip bėgioja gali būti sunku suprasti, ar jis bėgioja dėl to, kad jis pats to nori, ar dėl to, kad Jūs taip pasakėte. Šis žaidimas gali patikti vaikui. Įtraukite ir kitą asmenį į šį žaidimą, pateikdami neįprastas instrukcijas.
- Pasiimkite 3 skirtingo dydžio (mažą ir didelį) daiktų ar žaislų rinkinius. Pvz., padėkite mažą ir didelį kamuolį priešais vaiką ir pasakykite: „Parodyk, kuris kamuolys yra mažas“, „Parodyk didelį kamuolį.“ Taip pat pateikite užduotis su kitais daiktais. Kiekvieną kartą 5 sekundes palaukite vaiko atsakymo. Jeigu vaikui sunku suprasti žodžių „didelis“ ir „mažas“ reikšmes, aiškinkite jas žaisdami su daiktų paveikslėliais, rūšiuodami daiktus. Šias sąvokas galite aiškinti vienu metu arba pasirinkti vieną, o vėliau – kitą. Maitinimo metu galite kalbėtis: „Ši lėkštė yra maža, o ši – didelė“, „Mano lėkštė yra didelė, o tavo – maža.“
- Pasiruoškite dvi tuščias dėžutes mokydami suprasti sąvokas „viduje / išorėje“, „į / iš“, „po / ant“. Paimkite kaladėlę ar kokį kitą daiktą, kurį vaikas moka įvardyti. Vieną kaladėlę įdėkite į dėžutę („viduje“- į), kitą – padėkite prie dėžutės („išorėje“- iš). Pateikite po vieną klausimą: „Duok man kaladėlę, esančią dėžutėje“. Palaukite, kol vaikas paduos kaladėlę. Vėliau paprašykite paduoti kaladėlę, kuri yra išimta iš dėžutės. Palaukite, kol vaikas paduos kaladėlę. Panašiai veiklą pakartokite ir su kitomis sąvokomis. Jeigu vaikui veikla per sunki, supažindinkite vaiką su šių žodžių reikšmėmis įvairių žaidimų metu ar vartant knygeles. Šias sąvokas galite aiškinti vienu metu (kaip priešingas) arba pasirinkti vieną, o vėliau – kitą. Stebėkite, kaip vaikui lengviau jas suprasti.

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 2 iki 3 metų)

Kalbos išraiškos raida (ekspresyvi kalba)

Kalbos raida prasideda nuo emocinio dialogo tarp mamos / tėčio ir vaiko: kai palaikote akių kontaktą maitindami, kai vaikas džiaugsmingai krykštuoja ir „kalbasi“ su savo rankytėmis ir kojytėmis keičiant sauskelnes, kai imituojate vaiko tariamus garsus ir sakote jam: „Tu šiandien tiek daug nori pasakyti!“ Visi garsai, kuriuos kūdikis „ištaria“, sudaro kalbos atsiradimo pagrindą. Vokalizacija (taušėjimas, vogravimas pabudus), tariami žodžiai yra labai svarbūs kalbos raidai.

Ką vaikas geba? (24-30 mėnesių)

- Jungia du ar daugiau žodžių.
- Pradedant trečiuosius metus „sava“ vaiko kalba turi virsti prasminga, atitikti gimtosios kalbos modelį.
- Klausosi, ką kalba suaugusieji, jam patinka klausytis pasakų ir eilėraščių, žavisi lengvai rimuotais eilėraštukais, kurių turinys aiškus.
- Dalyvauja pokalbyje, kalbėjimas iš dalies suprantamas.

Ką vaikas geba? (30-36 mėnesių)

- Vaikams nenusibosta klausytis tų pačių pasakėlių ir eilėraščių, dažniau atvirkščiai – jie vis prašo pasekti tą pačią pasakėlę, vėliau jau ir patys pradeda sekti, ypač jei pasakėlėje yra eiliuotų intarpų. Šiuo metu stebėkite, kad vaikai nepradėtų kalbėti per greitai, tai pakankamai dažnai būna netaisyklingo kalbėjimo susiformavimo priežastimi. Gali gebėti deklamuoti trumpus eilėraščius.

Ką vaikas geba? (30-36 mėnesių)

- Tęsiasi vaikų fiziologinis šveplavimas. Dauguma vaikų nemoka ištarti sudėtingesnių garsų: č, dž, h, r, kai kurie – k, g, l, š, ž, c.
- Baigiantis tretiesiems metams vaikas turi vartoti 3-4 žodžių sakinius, pradėti elementariai kaityti žodžius (giminę, skaičių, linksnį).
- Gali suprasti kai kurias apibendrinančias sąvokas (žaislai, gyvūnai ir kt.); supranta sąvokas „didelis – mažas“, „vienas – daug“.
- Gali išskirti nurodytą garsą garsų eilėje.
- Gali atkartoti du panašiai skambančius skiemenis ir panašiai skambančius žodžius (labas-lapas; rytas-ritas; batas-padas).
- Gerai žinomus žodžius gali derinti pagal giminę, skaičių, linksnį. Stebimi pavieniai derinimo nesklandumai. Geba sudaryti mažybinės žodžių formas (pagal pavyzdį).
- Žodynas sparčiai gausėja.

Parengta naudojant projekto „ECI2.0“ informaciją.
Internetinė nuoroda: http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
Parengė Vilkiškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 24 iki 30 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui

- Stebėkite, kaip vaikas bendrauja su Jumis. Mėginkite apytikriai suskaičiuoti, kiek žodžių jis vartoja. Bus lengviau tai padaryti, jeigu paklausinėsite vaiką: „Ką mėgsti valgyti?“, „Su kuo mes žaisime?“. Venkite klausimų, į kuriuos galima atsakyti „taip“ arba „ne“.
- Vaikas gali atsakyti į paprastus klausimus: „Kas?“, „Ką?“, „Kur?“. Pvz., paklauskite jo: „Kur tėtis?“, „Kas čia atėjo?“ ir palaukite kol vaikas atsakys. Svarbu, kad klausimai vaikui būtų pateikiami natūraliai, tinkamu momentu (ne todėl, kad Jūs norite dabar patikrinti, kaip jis atsakys). Klausimai turi būti logiški. Vaikas turi pajusti, kad klausiate ne šiaip sau, kad tikrai norite sužinoti atsakymą. Pradžioje vaikui pateikite trumpus klausimus („Su kuo nori žaisti?“), vėliau galite juos pratęsti („Su kuo tu nori žaisti: lėle ar kamuoliu?“). Jeigu vaikas neatsako, pateikite pavyzdžių: „Pažaiskime kamuoliu“. Jeigu vaikas atsako: „Su kamuoliu“, pratęskite vaiko atsakymą: „Pažaiskime su kamuoliu“. Taip įtrauksite veiksmažodį „žaisti“ į vaiko žodyną.
- Stebėkite, ar vaikas vartoja įvardžius: „aš, tu, jis / ji, mes ir t.t.“ tokiose situacijose, kaip šios: pvz., „Kas nori žaisti?“, „Kas nori valgyti?“. Stebėkite, ar vaikas sako: „aš“, „man“, „mano“. Tada paklauskite: „Kas tave išves į lauką?“. Laukite jo atsakymo: „Tu“. Jeigu vaikas nereaguoja į klausimą, būkite pavyzdžiu, tarkite įvardžius ir parodykite į asmenį pirštu: „Aš noriu valgyti“, „Tu nori valgyti“.
- Prieš pradėdami kalbėti, vaikai vartoja savo pačių sukurtus žodžius. Tai yra žargonas. Vaikai gali pakartoti žodžius tuoj pat, kai kas nors juos ištaria. Tai vadinama echolalijomis. Šis elgesys yra būdingas vaikams iki 2 metų. Jeigu vyresnis vaikas (24-30 mėn.), kalba žargonu ar pastebite daug echolalijų kreipkitės į logopedą ar vaikų gydytoją.
- Šio amžiaus vaikai taria daugelį priebalsių. Tipiškai besivystantys vaikai pirmiausia išmoksta tarti priebalsius: „m, b, d, p, k, t, v“, vėliau: „š, č, dž, r“. Garso „r“ tarimo mokymasis gali užsitęsti iki 6-7 metų. Jeigu pastebite garsų tarimo klaidų ar sunkumų, kreipkitės į logopedą.
- Stebėkite, kiek žodžių vaikas vartoja kalbėdamas. Jeigu vaiko žodynas vis dar nėra gausus, daugiau kalbėkitės su juo ir skaitykite knygeles, laikydamiesi šių patarimų: pvz., kai kalbatės su vaiku, būkite greta jo, vartokite trumpus ir paprastus sakinius: „Tu žaidi su mašina“, „Tu atidarei mašinos duris“. Taip pat įvardykite savo veiksmus: „Aš piešiu lėktuvą“, „Dabar aš jį nuspalvinsiu“. Suteikite vaikui galimybę atsakyti ar pačiam įvardyti, tai, ką jis veikia. Visada pavadinkite supančius daiktus ir apibūdinkite juos. Taip turėtumėte elgtis kasdienės rutinos metu bendraudami su vaiku.

Ankstyvojo amžiaus vaiko kalbos raida (nuo 30 iki 36 mėnesių)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos išraiškos raidos skatinimui

- Klauskite vaiko: „Ką tu darai, kai esi alkanas / sušalęs / ištroškęs? ” ir stebėkite, ką jis atsako. Jeigu atsako: „Aš valgau maistą / aš pasakau mamai“ ir pan., tai yra gerai. Jeigu jis neatsako arba atsako neadekvačiai (pvz., „Aš žaidžiu“), dienos rutinos metu kalbėkitės: „Ar tu alkanas?“, „Aš alkanas“, „Ką tu nori valgyti?“. Laukite vaiko atsakymo. Jei vaikas neatsako, būkite jam pavyzdžiu ir sakykite: „Mes alkani, eime valgyti sriubos“. Tokio pobūdžio klausimus pateikite keletą kartų per dieną.
- Paklauskite vaiko vardo. Jeigu nepasako, pasakykite Jūs ir vėl paklauskite. Palaukite, kol atsakys. Jeigu ir dabar neatsako, žaiskite su įvairiais žaisliukais ir kitais asmenimis (močiute, tėčiu, kaimynu ir pan.): „Mano vardas yra meškiukas Rudis“, „Močiutės vardas ...“ ir pan. Paprašykite kitų pasakyti savo vardus ir vis klauskite vaiko: „Koks tavo vardas?“
- Stebėkite vaiko kalbą. Pasistenkite suskaičiuoti jo vartojamų žodžių skaičių, įvertinkite kalbos suprantamumą. Kito (svetimo) asmens paklauskite, ką jis mano apie vaiko žodyną, ar jam vaiko kalba pakankamai suprantama ir aiški (ar jis lengvai supranta, ką vaikas kalba).
- Bendraudami su vaiku palaikykite akių kontaktą, sukurkite ramią atmosferą, pašalinkite visus galimus trukdžius. Aplinka turi teikti vaikui pasitenkinimą.
- Kalbėdami su vaiku vartokite trumpus sakinius ir paprastus žodžius. Duokite vaikui daugiau laiko sureaguoti. Kuo mažiau Jūs kalbėsite, tuo daugiau kalbės vaikas.
- Palaukite, kol vaikas parodys norą bendrauti su Jumis. Patylėkite ir parodykite vaikui, kad Jūs laukiate, kol jis pradės bendrauti.
- Sugalvokite įvairių žaidimų, kuriuos galite žaisti kartu be žaisliukų (pvz., dainelės, rankų žaidimai ir kt.).

Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerimti? (nuo 2 iki 3 metų)

Kalbos supratimas

2 metų 5 mėnesių

- Neatsako į klausimus nei verbaliai, nei neverbaliai.

3 metų

- Nesupranta prielinksnių, veiksmy pavadinimų, dviejų dalių instrukcijų.
- Negeba atsakyti į sudėtingesnius klausimus.

Kalbos išraiška

2 metų 5 mėnesių

- Nejungia dviejų žodžių į sakinius.

3 metų

- Nepasako bent 200 žodžių.
- Nesudaro paprastų sakinių.
- Artimiesiems sunku suprasti vaiko kalbą.
- Echolalija (mechaninis žodžių ar frazių kartojimas paskui kalbėtoją).

Bet kuriuo vaiko amžiaus tarpsnio metu

Stebima regresuojanti kalbos raida.

Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų)

KĄ VAIKAS GEBA?

- Vaiko kalboje tęsiasi fiziologinis šveplavimas (vaikai gali nemokėti tarti garsų š, ž, č, dž, c, dz, r, h, ch).
- Vaikai, bendraudami su aplinkiniais, vartoja dviejų–trijų–keturių skiemenų žodžius įvairiems daiktams, veiksams, daiktų požymiams apibūdinti (kai kuriuos ilgesnius žodžius vaikai gali ištarti netaisyklingai).
- Gausėja vaikų žodynas, kurio apimtis priklauso nuo gyvenimo sąlygų, ugdymui palankios aplinkos.
- Tikslėja vaikų kalbos gramatinis taisyklingumas (vartoja būdvardžių giminę ir skaičių, geba derinti daiktavardžius ir skaitvardžius, kaito daiktavardžius linksniais, išmoksta sudaryti mažybinius žodžius).
- Vaikai kalboje vartoja išplėstinius ir neišplėstinius vientisinius sakinius. Vaikų kalba suprantama klausytojui, nes ji pakankamai taisyklinga, žodynas platus.
- Intensyviai plėtojasi vaiko rišioji kalba.

Parengta pagal Garšvienė, A., Ivoškuvienė, R., (1993). Logopedija. Kaunas.
Išimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir elgesio sutrikimus ugdymas (2008). Vilnius.
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos
raidos skatinimui

Kaip namuose ugdyti vaiko kalbą?

Vaikai mokosi žaisdami, todėl Jūsų veikla turėtų būti linksma ir įdomi. Bendraukite su vaiku leisdami laisvalaikį kartu (vaikštinėdami lauke, žaisdami su vaiku, skaitydami knygas, žiūrėdami filmukus, važiuodami automobiliu).

Kokias kalbos sritis ugdau bendraudamas su vaiku?

- Girdimąjį suvokimą.
- Žodyną.
- Kalbos gramatinį taisyklingumą.
- Rišliąją kalbą.

Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko girdimojo suvokimo ugdymui

- Įsiklausykite į aplinkos garsus (vėją, lietu, medžių ošimą), laukinių paukščių balsus (kar, kar - varna; ga, ga - gandrai), automobilio, traukinio, lėktuvo skleidžiamus garsus, naminių gyvūnų ir paukščių balsus (katės, karvės, vištos). Įvardinkite vaikui, koks gyvūnas, paukštis ar transporto priemonė skleidžia šiuos garsus.
- Įsiklausykite kartu su vaiku į aplinkos daiktų skleidžiamus garsus, kai į juos beldžiama (beldžiame į duris, šaukšteliu į puodelį ir pan.), kai juos numetame ant žemės (nukritus medinei kaladėlei, šaukštui, knygai ir pan.).
- Įsiklausykite į žaislų skleidžiamus garsus, kaip skamba barškutis, mušamas būgnelis, dūdelė. Skambinkite, barškinkite, grokite su dviem žaislais (daiktais, muzikos instrumentais ir pan.). Paprašykite vaiko, kad jis parodytų, kurie du daiktai (žaislai) skambėjo. Vaikui gerai atskiriant du skirtingai skambančius garsus, užduotį sunkinkite ir prašykite atskirti trijų daiktų skleidžiamus garsus.
- Tarkite vaikui garsažodžius (tu-tū, py-py, au-au, miau-miau ir pan.). paprašykite vaiko paimti ar parodyti atitinkamą žaislą, daiktą ar paveikslėlį.
- Vartykite „grojančias“ knygeles. Vaikui nematant paspauskite paveikslėlį su garsu. Paprašykite vaiko parodyti, kurį garsą jis išgirdo.
- Mokykite parodyti paveikslėlius, kurie yra panašūs garsų sudėtimi (pvz., gėlė-pelė, dūda-būda, ežys-ožys ir pan.).

Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko žodyno plėtojimui

- Klauskite „Kuo tu vardu?“. Rodykite į vaiką ir sakykite „Tavo vardas.....“. Kreipkitės į vaiką vardu.
- Klauskite „Kiek tau metų?“. Atlenkę tris vaiko pirštukus sakykite „Trys“. Skatinkite vaiką pasakyti savo sesės, brolio, mamos, tėtės vardus.
- Žaisdami rodykite ir klauskite „Kas?“, „Kur?“. Skatinkite, kad vaikas klaustų kitų šeimos narių „Kas čia?“, „Kur...?“
- Rodykite savo ar (ir) vaiko kūno dalis ir jas įvardinkite.
- Duodami vaikui žaislą ar kitą daiktą, įvardinkite jį ir laukite, kol vaikas pakartos daikto pavadinimą.
- Žaiskite su lėlėmis, mašinomis ar kitais mėgstamais vaiko žaislais. Paslėpkite žaislus ir paprašykite, kad vaikas ieškotų, o radęs - įvardintų (pvz., „Radau lėlę“, „Ten mašina“, „Mano kamuolys“ ir pan.).
- Kalbėkite apie drabužius, baldus, indus, maisto produktus, daržoves, vaisius, paukščius, žvėrelius, naminius gyvūnus. Kokie jie? Kuo naudingi žmogui?
- Paprašykite pasirinkti žaislą, rūbą, knygą iš dviejų siūlomų (pvz., „Kokius marškinius vilksiesi - raudonus ar mėlynus?“, „Kokią knygą skaitysime - apie šuniukus ar apie žaislus?“ ir pan.).
- Vaikščiodami lauke atkreipkite dėmesį į daiktus ar įvykius (pvz., „Šuniukas bėgioja.“ „Gėlė žydi.“ „Vaikai spardo kamuolį.“)
- Atkreipkite vaiko dėmesį į pasikeitimus gamtoje skirtingais metų laikais. Kalbėkitės apie tai pasivaikščiojimų, iškylų, atostogų metu (pvz., „Vasarą šilta, žydi gėlės, ropoja boružėlės, o rudenį krinta lapai, gelsta žolė.“).
- Vartokite įvairias žodžio formas (pvz., mama, mamytė), sinonimus (pvz., zuikis, kiškis), palyginimus (pvz., piktas kaip liūtas) ir pan. Svarbu ne tik įvardinti daiktus, bet ir pasakyti jų savybes.
- Mokykite erdvę ir laiką reiškiančius žodžius (arti, toli, pradžia, pabaiga, vidurys, žemai, aukštai, vakar, rytoj, dabar, diena, vakaras, naktis).

Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos gramatinio taisyklingumo ugdymui

- Kalbėkite apie vaiko dienos darbus. Klauskite, ką daro dabar ir ką darys vėliau.
- Kalbėkite apie tai, ką veikėme vakar, ką veiksime rytoj.
- Skatinkite vaiką pavadinti daiktus mažybinėmis formomis (pvz., lėlė - lėlytė, kėdė - kėdutė, šuo - šuniukas ir pan.).
- Paprašykite padėti daiktą į skirtingas vietas ir pasakyti, kur jį padėjo (pvz., ant stalo, po stalu, prie stalo, už stalo, į stalčių ir pan.).
- Skaičiuokite su vaiku įvairius daiktus, kūno dalis (pvz., dvi rankos, dvi kojos, du batai ir pan.). Aiškiai tarkite žodžius - vienas, du, viena, dvi.
- Paprašykite vaiko nunešti, atnešti, priėti, įeiti, išeiti ir pan. Taip prašydami parodysite vaikui, kad žodis turi vis kitą prasmę.
- Kalbėkite apie daiktus, kurie yra aukštai, žemai, arti, toli ir pan.
- Vartydami paveikslėlių knygutes klauskite „Ko nėra?“, „Kieno...?“, „Kam...?“, „Ką matai?“. Taip klausdami mokinsite vaiką taisyklingai vartoti daiktavardžių linksnius.
- Nupieškite piešinėlių, kuriuose trūksta kokios nors svarbios detalės (pvz., katei trūksta uodegos). Klauskite „Ko trūksta katei?“
- Vartydami knygutes su gyvūnų iliustracijomis klauskite, kas ką mėgsta (pvz., „Ką mėgsta meška?“, „Ką graužia triušis?“ ir pan.).
- Klauskite vaikui namuose atliekant įvairias veiklas (pvz., „Kuo piešei savo piešinį?“, „Kuo šukavaisi plaukus?“ , „Kam duosi obuolį?“, „Kur yra tavo kepurė?“ pan.).
- Žaiskite žaidimą „Ko trūksta?“. Išdėliokite įvairius tris-keturis daiktus ant stalo. Vaikui nematant paslėpkite vieną ar du daiktus. Vaikas turi pasakyti, ko trūksta.

Vaiko kalbos raida (nuo 3 iki 4 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko rišliosios kalbos ugdymui

- Žadinkite susidomėjimą knygutėmis. Skaitykite įdomią su pasikartojančiais veikėjais ar įvykiais pasaką. Aiškinkite knygutėse esančias iliustracijas.
- Skaitydami knygeles su paveikslėliais dažniau klauskite - „Kas?, Ką darė?“. Rodykite paveikslėlį. Pamažu nustokite rodyti iliustracijas, tegul vaikas pats pasakoja.
- Skaitykite kasdien ir tuo pačiu laiku. Paprašykite, kad vaikas papasakotų, ką mato paveikslėliuose, ką veikia veikėjai, kaip jie atrodo, kur vyksta veiksmas.
- Sekite pasaką imituodami veikėjų balsus, perteikdami jų emocijas, nuotaikas, intonaciją ir tempą. Vaidinkite pasakas tam pasitelkdami žaislus. Girkite vaiką, kai jis šneka įvairia intonacija.
- Ilgai tęskite vaiko pažintį su pasaka ar istorija. Skaitykite tas pačias pasakas dažnai, nes vaikams patinka klausytis ir prisiminti net patiems kartoti atskirus žodžius.
- Skaitydami žurnalą rodykite vaikui įdomias nuotraukas (pvz., gyvūnų, vaikų ir pan.). Paprašykite, kad vaikas pasakytų, kokie veiksmai pavaizduoti paveikslėliuose.
- Jeigu vaikas baigė žiūrėti filmuką, paprašykite, kad jis papasakotų, kas jame vyko.
- Būdami su vaiku įvairioje aplinkoje klauskite vaiko, kaip jis atliko vieną ar kitą veiksmą (pvz., „Kaip tu pastatei smėlio pilį?“, „Kaip man sutepti sumuštinį?“ ir pan.).
- Galima išdėlioti trijų paveikslėlių seriją ir kartu su vaiku sugalvoti pasakojimo istoriją.
- Kalbėkite su vaiku, ką veikėte, ką matėte, ką planuojate. To paties klauskite ir vaiko (pvz., „Ką matei lauke?“, „Ką veikei su draugais?“ ir pan.).
- Skatinkite vaiką sekti pasaką. Jeigu vaikui labai sunkiai sekasi pasakoti, padėkite klausimais (pvz., „Kas buvo toliau?“, „Ką pamatė?“ ir pan.).

Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerimti? (nuo 3 iki 4 metų)

Kalbos supratimas

- Nesupranta prielinksnių, veiksmy pavadinimy, dviejy daliy instrukcijy.
- Negeba atsakyti į sudėtingesnius klausimus.

Kalbos išraiška

- Nepasako bent 200 žodžių.
- Nesudaro paprastų sakinių.
- Artimiesiems sunku suprasti vaiko kalbą.
- Echolalija (mechaninis žodžių ar frazių kartojimas paskui kalbėtoją).

Bet kuriuo vaiko amžiaus tarpsnio metu

Stebima regresuojanti kalbos raida.

Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)

KĄ VAIKAS GEBA?

- Dauguma vaikų geraiitaria garsus, sugeba išstarti įvairaus sudėtingumo žodžius, tačiau kai kurių vaikų fiziologinis šveplavimas tęsiasi iki penktųjų metų (vaikai gali nemokėti tarti garsų š, ž, č, dž, c, dz, r, h, ch).
- Geba suskaičiuoti, kiek žodžių yra sakinyje.
- Atpažįsta besirimuojančius žodžius (pvz., ratas-batas, ožys-ežys ir pan.).
- Suvokia, kad sudurtinius žodžius sudaro du žodžių komponentai (pvz., ledkalnis, tai ledas ir kalnas).
- Pradedasuploti ir suskaičiuoti tiek kartų, kiek žodis turi skiemenu.
- Turtėja vaikų žodynas (vis daugiau vartoja veiksmažodžių, būdvardžių, dalyvių,rieveiksmių).
- Vaiko kalba gramatiškai gana taisyklinga (mažėja žodžių derinimo, kaitymo, darybos klaidų; vis dažniau tinkamai derina žodžius sakinyje; moka sudaryti naujus žodžius).
- Ilgėja vaiko tariami sakiniai (gali vartoti vientisinius išplėstinius ir sudėtinius sakinius).
- Sparčiai vystosi vaikų rišlioji kalba (vaikai daugiausiai bendrauja dialogais, įgiję kalbinių žinių vis dažniau vartoja monologinę kalbą).

Parengta pagal Garšvienė, A., Ivoškuvienė, R., (1993). Logopedija. Kaunas.
Ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir elgesio sutrikimus ugdymas (2008). Vilnius.
Pirmokas nemoka taisyklingai skiemenuoti? Vadinasi, nemokės nei taisyklingai skaityti, nei rašyti.
(217). Prieiga internete: <https://www.regionunaujienos.lt/pirmokas-nemoka-taisyklingai-skiemenuoti-vadinasi-nemokes-nei-taisyklingai-skaityti-nei-rasyti/>
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)

Kaip namuose ugdyti vaiko kalbą?

Vaikai mokosi žaisdami, todėl Jūsų veikla turėtų būti linksma ir įdomi. Bendraukite su vaiku leisdami laisvalaikį kartu (vaikštinėdami lauke, žaisdami su vaiku, skaitydami knygas, žiūrėdami filmukus, važiuodami automobiliu).

Kokias kalbos sritis ugdu bendraudamas su vaiku?

- Fonologinį suvokimą.
- Garsų tarimą.
- Žodyną.
- Kalbos gramatinį taisyklingumą.
- Rišliają kalbą.

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko garsų tarimo mokymui

- Prieš mokydami vaiką vieno ar kito garso būtinai pasikonsultuokite su logopedu.
- Iš pradžių aptarkite su vaiku (geriausiai prieš veidrodį) lūpų ir liežuvio padėtį tariant garsą (pvz., tariant garsą [s] lūpos šypsosi, būna nedidelis tarpelis tarp dantų, liežuvis yra apačioje prie dantukų).
- Jei vaikui pavyko ištarti garsą, galite pradėti mokytis jį tarti skiemenyse (pvz., sa, so, se ir pan.).
- Kai vaikas visiškai teisingai pakartoja įvairius skiemenis, galima pradėti mokytis tarti žodžius, kai garsas žodyje yra pirmas (pvz., sėdi, sako), kai garsas yra žodžio viduryje (pvz., kasa, mėsa), kai garsas yra žodžio pabaigoje (pvz., langas, vinis), kai žodyje yra du garsai (pvz., sijonas, sodas).
- Naujus žodžius, kurių Jūs norite išmokyti savo vaiką, ištarkite aiškiai, lėčiau, pakartokite keletą kartų. Mažesniems pravartu stebėti Jūsų artikuliaciją, todėl pasistenkite, kad vaikas matytų Jūsų veidą.
- Padarykite žodžių, kuriuos vaikas sunkiai ištaria, sąrašą. Dažnai juos vartokite, tardami aiškiai ir raiškiai.
- Išmokus tarti garsą žodyje, galite sugalvoti sakinių, kuriuose būtų mokomas garsas. Įtvirtinti garsą labai naudinga mokytis trumpus eilėraščius, skaičiuotes.

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko fonologinio suvokimo ugdymui

- Kartu su visa šeima klausykite, dainuokite besirimuojančias daineles, mokykitės ir kartokite su vaiku kuo daugiau eilėraščių, skaičiuočių.
- Mokykite atskirti, ar nurodyti žodžiai rimuojasi ar nesirimuoja (pvz., ar panašiai skamba žodžiai „gėlė - pelė“, „lėlė - žolė“, „stalas - lempa“).
- Pasirinktam žodžiui kartu su vaiku sugalvokite kitą besirimuojantį žodį (pvz., vienas - pienas, šienas ir pan.).
- Pasiūlykite vaikui įvardinti vieną iš pateiktų žodžių, kuris nesirimuoja (pvz., „pūkas - rūkas - ropė“. Vaikas turi išgirsti suaugusiojo pasakytus žodžius, suprasti ir pasakyti, kad netinkamas žodis yra „ropė“).
- Mokykite atskirti, kuris iš nurodytų žodžių yra kitoks (pvz., „rytas - rytas - ratas“. Vaikas turi išgirsti suaugusiojo pasakytus žodžius ir pasakyti, kad kitoks žodis yra „ratas“).
- Suskaičiuokite pasakytame sakinyje esančius žodžius.
- Žaiskite žodžių žaidimus, kai pasakoma žodžio pradžia, o vaikas turi sugalvoti žodžiui pabaigą.
- Mokykite pakartoti panašiai skambančias skiemenų sekas (pvz., suaugęs sako skiemenų seką „pa-ba-pa“, o vaikas turi ją pakartoti). Neprašykite vaiko kartoti skiemenų su tais garsais, kurių garsų jis dar nemoka tarti.
- Žaiskite žaidimą „Sugedęs telefonas“. Suaugęs tyliai pasako vaikui į ausį sugalvotą kokį nors žodį. Vaikas išgirstą žodį persako kitam prie jo sėdinčiam žmogui. Žodis perduodamas toliau, kol paskutinis žaidėjas garsiai pasako, ką išgirdo.
- Lėtai tarkite garsus, o vaikas, išgirdęs sutartą garsą, turi suploti (pvz., suaugęs lėtai taria garsų eilę [a] [m] [o] [e] [ė] [o]. Vaikas, išgirdęs garsą [o], suploja arba atlieka kitą iš anksto su vaiku sutartą veiksmą).

Pirmokas nemoka taisyklingai skiemenuoti? Vadinasi, nemokės nei taisyklingai skaityti, nei rašyti. (217). Prieiga internete: <https://www.regionunaujienos.lt/pirmokas-nemoka-taisyklingai-skiemenuoti-vadinasi-nemokes-nei-taisyklingai-skaityti-nei-rasyti/>

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko žodyno plėtojimui

- Vaikščiodami su vaiku aptarkite tai, ką matote, girdite, liečiate. Skatinkite vaiką pasakoti apie tai, ką jis mato, jaučia, girdi.
- Žaiskite žaidimus, kurie lavina mąstymą ir turtina vaiko žodyną (pvz., žaidimas „Kas aš toks?“ Apibūdinkite vaikui gyvūną „Aš murkiu, kai esu patenkintas. Tu gali mane laikyti ant kelių. Aš mėgtu pieną ir moku kniaukti. Kas aš toks?“ Vaikas turi pasakyti atsakymą). Vėliau prašykite vaiko Jums apibūdinti kokį nors gyvūną.
- Mokykite vaikus parinkti žodžio porą remiantis mažybine – malonine reikšme, pvz., kėdė – kėdutė ir pan.
- Sudarykite kuo didesnę giminiškų žodžių grupę (pvz., langas, langelis, langinė, palangė; sodas, sodelis, sodininkas, sodinukas, pasodino, nesodino).
- Paimkite didelį, spalvotą paveikslą. Kartu su vaiku aptarkite tai, kas nupiešta paveiksle (pvz., „Pažiūrėk čia dramblys. Kam drambliui reikalingas straublys?“).
- Aptarkite žurnalus, kuriuose gausu reklamų. Paprašykite vaiko atpažinti ir pavadinti daiktus, kuriuos jis pažįsta (pvz., jeigu vaikas mato automobilio reklamą, paklauskite „Kas gali jį vairuoti?“, „Kur jis važiuoja?“, „Kaip galima išmokti vairuoti mašiną?“, „Kokia spalva galima ją nudažyti?“ ir pan.).
- Skatinkite vaiką vartoti kuo daugiau būdvardžių. Paimkite bet kokį paveikslėlį ir paprašykite vaiko apibūdinti nupieštą daiktą.
- Apibūdindami daiktą visada paminėkite jo dydį, formą, spalvą.
- Žaiskite žaidimą „Pasakyk priešingai“ (pvz., „Dramblys didelis, o musė....?“, „Kriaušė saldi, o citrina....?“).
- Turtinkite vaiko kalbą veiksmažodžiais, naudodami paveikslėlius, kuriuose nupiešti žmonės ką nors veikia. Paprašykite vaiko pasakyti, kas ir ką veikia.
- Pasodinkite vaiką nugara į save. Tegul jis sudeda rankas už nugaros. Tada paduokite jam kokį nors smulkų daiktą. Paprašykite vaiko apibūdinti, ką jis jaučia (pvz., „Tas daiktas apvalus, medinis“). Jeigu vaikui sunkiai sekasi apibūdinti, Jūs padėkite klausimais (pvz., „Ar tas daiktas apvalus?“, „Ar jis yra medinis?“).
- Žaidimas / veikla „Parduotuvė“. Nuo mažų dienų kartu su kūdikiu, vėliau su vaiku nevenkite lankytis parduotuvėje ir vis pasakokite, ką perkate, kokias daržoves, vaisius, uogas ir pan.
- Lieskite įvairius paviršius, lipdykite, kad vaikas patirtų naujų pojūčių ir išmoktų juos reikšti žodžiais.
- Mokykite erdvinius, laiko santykius reiškiančius žodžius (arti, pradžia, vidurys, apačia, vakar, rytoj, dabar), parodykite, kad žodžiai gali turėti kelias reikšmes.

Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos gramatinio taisyklingumo ugdymui

- Žaiskite žaidimą „Kas kokiuose induose laikoma?“. Klauskite vaiko „Kur laikomas cukrus?“, „Kur laikomi saldainiai?“ ir pan.
- Kartus su vaiku kalbėkite apie žmonių profesijas. Klauskite „Kaip pavadinsime žmogų, kuris stato?“, „Kaip pavadinsime žmogų, kuris kerpa?“ ir pan.
- Žaiskite žaidimą „Ko neliko?“. Iš sudėtų 3-4 daiktų vaikui nematant paimkite vieną daiktą ir paklauskite vaiko „Ko neliko?“
- Kalbėdami su vaiku, vartydami paveikslėlių knygas dažnai užduokite klausimus „Ko nėra?“, „Kam duosi?“, „Ką matai?“, „Kur nupiešta?“ ir pan.
- Žaiskite žaidimą „Berniukas – mergaitė“ Vaiko paklausama, kaip sakome: „Gražus berniukas ar graži berniukas?“ „Gražus mergaitė ar graži mergaitė?“. Tada ant stalo padedami berniuko ir mergaitės paveikslėliai. Vaikas galvoja įvairius tinkamos giminės būdvardžius, stengdamasis juos apibūdinti. Vėliau naudojami kiti paveikslėliai (pvz., suknelė, šuo, dviratis, gėlė ir pan.).
- „Stebuklingas maišelis“. Į maišelį įdėkite daug daiktų. Vaikas išsitraukia po vieną ir jį pavadina. Paprašoma pasakyti, koks tas daiktas (pvz., raudonas obuolys, žalias pieštukas ir pan.).
- „Vienas ir keli daiktai“. Vaikui metamas kamuoliukas ir sakoma kokio nors žodžio vienaskaita, o vaikas atmeta kamuoliuką atgal sakydamas žodžio daugiskaitą (pvz., obuolys – obuoliai, gėlė – gėlės ir pan.).
- „Pabaik sakinius“. Kriaušė nukrito ant ... (ko?). Senelė išvirė košę ... (kokią?). Berniukas paskambino savo... (kam?). Justas išdaužė langą ... (kuo?). Išdygo daug grybų ... (kur?). Mergaitė lygina ... (ką?).
- „Ar taisyklingai pasakiau? Jei ne – pataisyk“. Vaikui sakykite žodžių junginius (pvz., viena šaka, dvi šakų, daug šakos. Vienas paukštis, du paukščiai, daug paukščiai. Viena bitė, dvi bičių, daug bičių. Viena valtis, dvi valčių, daug valtys. Vienas akmuo, du akmenys, daug akmenų). Išgirdęs neteisingai pasakytą žodžių junginį, vaikas jį turi pataisyti teisingai.
- Žaiskite žaidimą „Sumažinam ir padidinam“. Jūs vaikui sakote „Aš įvardinsiu kokį nors daiktą, o tu padaryk jį mažą. Namas - namukas, vilkas - vilkiukas ir pan.“

Špokienė R. Gramatinis kalbos taisyklingumas. Prieiga internete:

https://usc.utena.lm.lt/images/2015_dokumentai/2015_lankstinukai/logo/lankst_gramatinis_kalbos_taisyklingumas.pdf

Prieiga internete: <https://mamoszurnalas.lt/zaidimai-kalbai-lavinti-tik-10-minuciu-pakeliui-darzeli-o-rezultatai-stulbinantys/>

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 4 iki 5 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko rišliosios kalbos ugdymui

- Kiekvieną dieną skaitykite vaikui ir paprašykite papasakoti apie tai, ką jis išgirdo (pvz., „Ar tau patiko pasakojimas? Kodėl?“, „Kas tau labiausiai patiko? Kodėl?“ ir pan.).
- Paimkite didelį spalvotą paveikslą. Paprašykite vaiko atsisėsti šalia. Aptarkite tai, kas nupiešta paveiksle (pvz., „Pažiūrėk, čia dramblys. Kam drambiui reikalingas straublys?“ ir pan.).
- Vaikščiodami su vaiku aptarkite tai, ką matote, girdite, liečiate. Skatinkite vaiką papasakoti apie tai, ką jis mato ir jaučia.
- Jūs galite ugdyti vaiko kalbą suteikdami jam pasirinkimą (pvz., paklauskite, ko jis norėtų pusryčiams, kuo apsirengtų eidamas į lauką ir pan.).
- Mokykite išklausti vaiką iki galo, parodykite, kad klausotės (pvz., paklauskite, kas įvyko toliau).
- Mokykite apibūdinamojo pasakojimo lygindami du daiktus (pvz., ant stalo padėtas pieštukas ir vaza). Kartu su vaiku apibūdinkite daiktus. Pieštukas pailgos formos, medinis, vaza apvalios formos, stiklinė).
- Klauskite vaiko, kaip jis pastatė smėlio pilį, kaip reikia sutepti sumuštinį ir pan.
- Išdėliokite 3-4 paveikslėlių seriją ir paprašyti papasakoti juose pavaizduotą istoriją.
- Kalbėkite su vaiku, ką veikėte, ką matėte, ką planuojate veikti.
- Paprašykite vaiko pasekti pasaką, papasakoti matytą filmuką. Jeigu vaikui labai sunkiai sekasi pasakoti, padėkite klausimais (pvz., „Kas buvo toliau?“, „Ką pamatėi?“ ir pan.).
- Siužetinių žaidimų (su lėlėmis, žvėreliais, mašinėlėmis) metu savo personažo vardu kuo daugiau klausinėkite vaiko personažo. Klauskite, kaip vystysis žaidimas, kur eis ar važiuos dabar vienas ar kitas veikėjas, ką pasiims kartu, kuo apsirengs, ką valgys ir pan.
- Žaiskite žaidimą „Kas bus, jeigu...?“. Pateikite vaikui klausimus, o vaikas turi į juos atsakyti. Klauskite „Kas bus, jeigu aš įlipsiu į balą?“, „Kas bus, jeigu į vonią su vandeniu įmesiu kamuoliuką?“ ir pan. Vėliau pasikeiskite vaidmenimis, tegul klausimų ir situacijų sugalvoja vaikas.
- Žaiskite žaidimą „Rytas, diena, vakaras, naktis“. Klauskite vaiko: „Ką tu veikei ryte?“, „Ką veikei vakare?“, „Iš pradžių vakaras, o kas būna paskui?“, „Koks žodis praleistas: vakaras, naktis, diena?“, „Mes pusryčiaujame ryte, o pietaujame?“

Parengta pagal Metodinės rekomendacijos ugdymo įstaigų pedagogams, ugdantiems specialiųjų poreikių moksleivius. Padėti kiekvienam. 2 dalis. 2007

Prieiga internete: <https://mamoszurnalas.lt/zaidimai-kalbai-lavinti-tik-10-minuciu-pakeliui-darzeli-o-rezultatai-stulbinantys/>
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerimti? (nuo 4 metų)

Kalbos supratimas

- Negeba palaikyti pokalbio.
- Negali kalbėti apie tai, ko nemato.
- Neatsako į klausimus apie save ir artimą aplinką.
- Nesupranta gramatinių kategorijų (laiko, giminių, skaičių).

Kalbos išraiška

- Nesudaro sudėtingesnių, 5-6 žodžių sakinių.
- Kalba gramatiškai netaisyklinga.
- Netiksliai taria daugelį garsų.
- Neužduoda klausimų.

Bet kuriuo vaiko amžiaus tarpsnio metu

Stebima regresuojanti kalbos raida.

Speech and language delay in children. Mclaughlin Maura R., 2011
From birth to five years: children's developmental progress. Sherdan M., 2014
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

KĄ VAIKAS GEBA?

- Gimtiosios kalbos garsus taria taisyklingai, ištaria žodžių garsinę ir ritminę struktūrą.
- Vaiko žodynas sparčiai plečiasi, jį sudaro apie 2000-2500 žodžių.
- Vaikai kalbėdami daro nedaug klaidų, pastebi savo ir draugų kalbinius netikslumus.
- Moka perduoti informaciją, nenukrypsta nuo pagrindinės pokalbio temos.

Parengta pagal Garšvienė, A., Ivoškuvienė, R., (1993). Logopedija. Kaunas.
Išimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir elgesio sutrikimus ugdymas (2008). Vilnius.
Pirmokas nemoka taisyklingai skiemenuoti? Vadinasi, nemokės nei taisyklingai skaityti, nei rašyti. (217).
Prieiga internete: <https://www.regionunaujienos.lt/pirmokas-nemoka-taisyklingai-skiemenuoti-vadinasi-nemokės-nei-taisyklingai-skaityti-nei-rasyti/>
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

Kaip namuose ugdyti vaiko kalbą?

Vaikai mokosi žaisdami, todėl Jūsų veikla turėtų būti linksma ir įdomi. Bendraukite su vaiku leisdami laisvalaikį kartu (vaikštinėdami lauke, žaisdami su vaiku, skaitydami knygas, žiūrėdami filmukus, važiuodami automobiliu).

Kokias kalbos sritis ugdu bendraudamas su vaiku?

- Fonologinį suvokimą.
- Garsų tarimą.
- Žodyną.
- Kalbos gramatinį taisyklingumą.
- Rišliają kalbą.

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

Rekomenduojamos veiklos vaiko garsų tarimo mokymui

- Prieš mokydami vaiką vieno ar kito garso būtinai pasikonsultuokite su logopedu.
- Iš pradžių aptarkite su vaiku (geriausiai prieš veidrodį) lūpų ir liežuvio padėtį tariant garsą (pvz., tariant garsą [s] lūpos šypsosi, būna nedidelis tarpelis tarp dantų, liežuvis yra apačioje prie dantukų).
- Jei vaikui pavyko išstarti garsą, galite pradėti mokytis jį tarti skiemenyse (pvz., sa, so, se ir pan.).

- Kai vaikas visiškai teisingai pakartoja įvairius skiemenis, galima pradėti mokytis tarti žodžius, kai garsas yra žodyje pirmas (pvz., sėdi, sako), kai garsas yra žodžio viduryje (pvz., kasa, mėsa), kai garsas yra žodžio pabaigoje (pvz., langas, vinis), kai žodyje yra du garsai (pvz., sijonas, sodas).
- Naujus žodžius, kurių Jūs norite išmokyti savo vaiką, ištarkite aiškiai, lėčiau, pakartokite keletą kartų. Mažesniems pravartu stebėti Jūsų artikuliaciją t.y., lūpų, liežuvio padėtį, todėl pasistenkite, kad vaikas matytų Jūsų veidą.
- Išmokus tarti garsą žodyje, galite sugalvoti sakinių, kuriuose būtų mokomas garsas. Įtvirtinti garsą labai naudinga mokytis trumpus eilėraštkus, skaičiuotes.
- Sudarykite žodžių, kuriuos vaikas sunkiai ištaria, sąrašą. Dažnai juos vartokite, tardami aiškiai ir raiškiai.
- Mokykite taisyklingai tarti visus kalbos garsus, ištarti sudėtingesnius žodžius su priebalsių samplaikomis (pvz., kupranugaris, laikraštis, mineralinis ir pan.).

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

- Žaiskite žaidimą „Surask žodyje garso vietą“ (pvz., Jūs vaikui sakote žodį „šaka“, o vaikas turi padėti š raidę, kuriame langelyje ji yra

--	--	--

- Žaiskite žaidimą „Ar žodžiai prasideda tuo pačiu garsu?“ (pvz., vaikui sakykite tris žodžius „rytas, ratas, lapė“ ir klauskite vaiko „Ar žodžiai prasideda tuo pačiu garsu?“).
- Žaiskite žaidimą „Kiek girdi garsų“. Sakykite žodžius ir klauskite vaiko, kuriame žodyje girdi vieną garsą, kuriuose du garsus (pvz., klauskite vaiko „Kuriuose žodžiuose girdi vieną garsą [s], kuriuose du garsus?“. Sakykite žodžius: saulė, pasakėlė, saldainis ašotis ir pan.).
- Mokykite vaiką sujungti išgirstus garsus į skiemenis, trumpus žodžius (pvz., Jūs sakote garsus [a], [š], o vaikas juos išgirdęs sujungia ir pasako „aš“).
- Sugalvoti žodžius su nurodytu garsu (pvz., paprašykite vaiko sugalvoti žodžių, kurie prasidėtų [s] ar [š] garsais).

Pirmokas nemoka taisyklingai skienuoti? Vadinasi, nemokės nei taisyklingai skaityti, nei rašyti. (217). Prieiga internete: <https://www.regionunaujienos.lt/pirmokas-nemoka-taisyklingai-skienuoti-vadinasi-nemokės-nei-taisyklingai-skaityti-nei-rasyti/>
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Rekomenduojamos veiklos vaiko fonologinio suvokimo ugdymui (1)

- Žaiskite žaidimą „Sugalvok kitą besirimuojantį žodį“. Vaikas turi sugalvoti Jūsų pasakytam žodžiui kitą besirimuojantį žodį (pvz., žodžiui „varlė“ vaikas sugalvoja žodžius „lėlė“, „gėlė“).
- Mokykite atskirti, kuris iš nurodytų žodžių yra kitoks (pvz., „rytas - rytas - ratas“. Vaikas turi išgirsti suaugusiojo pasakytus žodžius ir pasakyti, kad kitoks žodis yra „ratas“).
- Kartu su vaiku mokykite nustatyti pirmą žodžio garsą.
- Mokykite nustatyti paskutinį ar vidurinį žodžio garsus.
- Mokykite pakartoti panašiai skambančias skiemenų sekas (pvz., suaugęs sako skiemenų seką „pa-ba-pa“, o vaikas turi ją pakartoti). Neprašykite vaiko kartoti skiemenų su tais garsais, kurių garsų jis dar nemoka tarti.

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

- Žaiskite žaidimą „Kiek žodžiuose skiemenų?“. Pasakykite vaikui žodį. Vaikas skiemenuodamas taria žodį ir žengia tiek žingsnių, kiek jame yra skiemenų (pvz., pasakote žodį „senelė“, vaikas skiemenuoja „se-ne-lė“ ir žengia tris žingsnius).
- Žaiskite žaidimą „Pakartok žodį su garsu [s]“. Vaikui sakykite 3-4 žodžių sakinį. Išgirdęs sakinį, vaikas turi pakartoti žodžius su garsu [s]. (pvz., sakote sakinį „Pūtė stiprus vėjas“. Vaikas pakartoja žodžius, kuriuose girdi garsą [s] – „stiprus, vėjas“).
- Vaikui skaitykite sakinį, kuriame yra pasikartojančių garsų. Vaikas turi išgirsti sakinį ir pasakyti, kokį garsą jis girdėjo dažniausiai (pvz., sakote sakinį „Alė ado adata“. Vaikas pasako, kad dažniausiai kartojasi garsas [a]).

Pirmokas nemoka taisyklingai skiemenuoti? Vadinasi, nemokės nei taisyklingai skaityti, nei rašyti. (217). Prieiga internete: <https://www.regionunaujienos.lt/pirmokas-nemoka-taisyklingai-skiemenuoti-vadinasi-nemokes-nei-taisyklingai-skaityti-nei-rasyti/>
Ivanauskaitė E., Denikytė S., Budrienė R., (2014). Kalbinės veiklos vertinimas. Vilnius
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Rekomenduojamos veiklos vaiko fonologinio suvokimo ugdymui (2)

- Surasti paveikslėlių ar daiktų, kurie būtų su tam tikru garsu (pvz., paprašykite vaiko iš paveikslėlių parinkti tik tuos paveikslėlius, kuriuose tariame garsą [š]).
- Lėtai tarkite garsus, o vaikas, išgirdęs sutartą garsą, turi suploti (pvz., suaugęs lėtai taria skiemenų eilę lo, šo, ke, aš, mė. Vaikas, išgirdęs garsą [š] suploja arba atlieka kitą iš anksto sutartą veiksmą). Vėliau užduotį galite sunkinti, kai vaikas turi išgirsti sutartą garsą sakomuose žodžiuose, sakiniuose.
- Paprašykite vaiko pakartoti žodžių poras. Lėtai ir aiškiai vaikui sakykite žodžių porą (pvz., „paltas-baltas“, „tėtė-dėdė“, „ritas-rytas“, „tepa-kepa“). Vaikas, išgirdęs žodžių porą, ją turi pakartoti.

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

- Mokykite pavadinti daiktus apibendrinamąja sąvoka (pvz., lėkštė, puodelis, puodas - tai indai) ir priešingai - išvardinti apibendrinamąja sąvoka pavadintus daiktus (pvz., baldai - tai).
- Mokykite lyginti daiktus pagal įvairius požymius (pvz., knyga stora, o sąsiuvinis plonas; akmuo kietas, o pagalvė minkšta ir pan.).
- Mokykite pagal pavyzdį sudaryti žodžius su priesagomis (pvz., mažas stalas yra staliukas, maža dėžė - dėžutė, plaukus kerpa kirpėjas, duoną kepa kepėjas ir pan.).
- Mokykite pagal pavyzdį sudaryti veiksmažodžius su priešdėliais. Klauskite vaiko „Ką padarė?“ (pvz., nuskyne gėlę, užrišo batus, surinko obuolius ir pan.).
- Kalbėkite su vaiku apie emocijas. Vartydami paveikslėlių knygas aptarkite pavaizduotas emocijas (pvz., linksma, liūdna, išsigandusi, pikta, nustebusi ir pan.).
- Žaiskite žaidimą „Koks aš?“. Sakykite vaikui sakinio pradžią, o vaikas turi sugalvoti sakinio pabaigą (pvz., „Kai gaunu dovanų, aš būnu....“ ir pan.).
- Žaiskite žaidimą „Kam ko reikia?“. Jūs pasakote žmogaus ar gyvūno pavadinimą, o vaikas įvardina, kokio daikto (arba daiktų) jam gali reikėti. Pvz., Kirpėjas - žirklys, šukos; Pardavėjas - svarstyklės, kasos aparatas ir pan.
- Kalbėkite su vaiku apie tai, kas ką daro. Pvz., „Saulutė - šviečia, švyti, šildo, o automobilis....“, „Šviečia - saulutė, lempa, žibintas, o kas važiuoja?“

Rekomenduojamos veiklos vaiko žodyno plėtojimui

- Iš katalogų iškirpkite paveikslėlių, kuriuose pavaizduoti kasdien naudojami daiktai, iš reklaminių lankstinukų - maisto produktų pavyzdžių, iš spalvinimo knygių - gyvūnėlių atvaizdų. Vaikas paima atsitiktinį paveikslėlį, pasako, kas tai, kodėl jį perka (pvz., „Šiandien perku šakutę, kad galėčiau valgyti.“ „Šiandien perku lovą, kad turėčiau kur miegoti.“ ir pan.).
- Vaikas pasirenka paveikslėlį (naudokite ankstesnio pratimo paveikslėlius), bet jums nerodo, tik apibūdina ir pasako, kokioms reikmėms jis naudojamas, o Jūs spėjate, koks tai daiktas. Jei vaikui kyla sunkumų, užduokite jam klausimų (pvz., „Kam tas daiktas naudojamas?“, „Kur jį galima surasti?“, „Kokia jo forma, spalva?“ ir pan.).
- Žaiskite žaidimą „Koks būna?, Kas būna?“. Vaikui sakykite „Kamuoliukas gali būti didelis, mažas, raudonas, guminis. O dar?...“. Taip kalbėkite su vaiku apie įvairius daiktus. Klauskite vaiko „Kas būna apvalus?“, „Kas yra aštrus?“, „Kas skystas?“, „Kas būna pūkuotas?“ ir pan.

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

- Mokykite taisyklingai vartoti prielinksnius (ant, po, prie, į, už, virš, tarp). Klauskite vaiko, kur padėtas daiktas (pvz., „Kur padėta knyga?“, „Kur stovi mašina?“, „Kur nukrito pieštukas?“ ir pan.).
- Lyginkite du daiktus (pvz., „Medis aukštesnis už krūmą, o krūmas....?“ „Knyga storesnė už sąsiuvinį, o sąsiuvinis....?“).
- Žaiskite spalvų žaidimus. Klauskite vaiko „Kas gali būti žalia ar žali?“. Sakykite vaikui žodžius (pvz., žirniai, varlė). Vaikas atsako „žali žirniai“, „žalia varlė“.
- Paprašykite vaiko sudaryti sakinius iš duotų 3-4 žodžių (pvz., vaikui sakykite žodžius „Mantas, kiškis, piešti“. Vaikas iš žodžių sudaro sakinį „Mantas piešia kiškį“).
- Mokykite vaiką iš dviejų žodžių sudaryti vieną žodį (pvz., sakykite žodžius „gandras, lizdas“, „laikas, rodo“. Vaikas sudaro žodžius „gandralizdis“, „laikrodis“ ir pan.).
- Mokykite kaityti veiksmažodžius laikais (dabar, vakar, rytoj). Paprašykite vaiko pakeisti žodžius pagal pavyzdį (pvz., dabar verda, vakar virė, rytoj virs).

Parengta pagal Barzdonytė - Morkevičienė L., (2009). Kalbos ugdymas. Kaunas.
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Rekomenduojamos veiklos vaiko kalbos gramatinio taisyklingumo ugdymui

- Mokykite tinkamai vartoti veiksmažodžių formas (pvz., klauskite vaiko „Ką tu vakar valgei?“ , „Ką šiandien valgai?“ , „Ką rytoj valgysi?“).
- Kalbėdami su vaiku skatinkite tinkamai derinti daiktavardį ir skaitvardį (pvz., du gaidžiai, dvi vištos ir pan.).
- Žaisdami žaidimą „Pabaik sakinius“ mokykite vaiką taisyklingai kaityti žodžius. Pasirinkite paveikslėlį, kuriame pavaizduotas daiktas (pvz., namas). Sakykite nebaigtą sakinį ir vaikui rodykite paveikslėlį (pvz., Arūno šeima neturėjo Jo tėvai pasistatė Daug plytų reikėjo Dabar šeima gyvena Gražus Arūno Visi džiaugiasi).

Vaiko kalbos raida (nuo 5 iki 6 metų)

- Su vaiku žaiskite žaidimą „Išvykstu į kelionę“. Paeiliui vardinkite daiktus, kuriuos pasiimtumėte, ir pasakykite kodėl (pvz., „Išvykstu į kelionę ir pasiimu kamuolį žaisti.“ „Išvykstu į kelionę ir pasiimu knygą skaityti.“
- Pradėkite sekti pasaką ir prašykite vaiko sukurti jos tęsinį. Kai vaikas susiduria su sunkumais, Jūs sugalvokite vieną ar du sakinius ir toliau leiskite vaikui tęsti pasakojimą.
- Paprašykite, kad vaikas sugalvotų Jūsų pasakojamos istorijos pabaigą.
- Perskaitykite vaikui kokio nors pasakojimo ar pasakos pavadinimą ir paprašykite vaiko atspėti, kas, jo manymu, nutiks šioje istorijoje.
- Važiuodami automobiliu skatinkite vaiką kalbėti. Paklauskite jo, ką jis mato, ką darytų, jeigu pavirstų medžiu, katinu, paukščiu, kur norėtų gyventi ir pan.
- Mokykite vaiką paaiškinti kitiems nesudėtingas žaidimo taisykles.
- Žaiskite žaidimą „Kaip galima sužinoti“. Klauskite vaiko „Kaip galima sužinoti, ar lauke šalta?“ Vaikas atsako „Reikia pažiūrėti į termometrą už lango.“ Klauskite „Kaip galime sužinoti, ar skalbiniai išdžiūvo?“ „Ar arbata saldi?“, „Ar stipriai užrišta virvė?“, „Ar yra kas namuose?“, „Ar nupieštos juostelės vienodo ilgio?“ ir pan.

Rekomenduojamos veiklos vaiko rišliosios kalbos ugdymui

- Naudodamiesi įvairiomis progomis paklauskite vaiko, ką jis mato, ką girdi, ką jaučia.
- Paprašykite vaiko papasakoti matytą televizijos laidą. Jeigu vaikui labai sunkiai sekasi pasakoti, padėkite klausimais (pvz., „Kas buvo toliau?“, „Ką pamatei?“ ir pan.).
- Galima išdėlioti 4-6 paveikslėlių seriją ir parašyti papasakoti juose pavaizduotą istoriją.
- Parodykite vaikui du daiktus ar paveikslėlius ir paklauskite jo, ką jie turi bendra, kuo skiriasi (pvz., obuolys ir bananas panašūs, nes yra vaisiai, abu yra naudingi sveikatai, skiriasi forma: obuolys yra apvalus, o bananas pailgas, skiriasi jų spalva).
- Mokykite vaiką suvokti ir įvardinti priežasties ir pasekmės ryšius (pvz., jei žiemą išeitume į lauką be striukės ar palto, tai sušaltume).
- Ant kortelių parašykite patarlių ir priežodžių. Kiekviena patarlė rašoma ant dviejų kortelių - vienoje patarlės pradžia, o kitoje - pabaiga. Išdėliokite korteles ant stalo. Sujunkite patarlių puseles savarankiškai, perskaitykite jas vaikui. Pasikalbėkite apie patarlės prasmę, ar vaikas ją supranta. Jeigu vaikas netiksliai suvokia patarlės esmę, paaiškinkite jam, pateikite gyvenimiškus pavyzdžius.

Parengta pagal Doyon L. (2011). Parenkite savo vaiką mokyklai 500 psichomotorinių žaidimų 2-6 metų vaikams. Vilnius.

Liutvinienė L., (2021). Užduotys būsimam pirmokui. Logopedas pataria. Vilnius.

Barzdonytė - Morkevičienė L., (2009). Kalbos ugdymas. Kaunas.

Prieiga internete: <https://mamoszurnalas.lt/zaidimai-kalbai-lavinti-tik-10-minuciu-pakeliui-darzeli-o-rezultatai-stulbinantys/>

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girdauskaitė

Kritiniai kalbos raidos požymiai. Kada reikia sunerimti? (nuo 5-6 metų)

Kalbos supratimas

- Negeba palaikyti pokalbio.
- Negali kalbėti apie tai, ko nemato.
- Neatsako į klausimus apie save ir artimą aplinką.
- Nesupranta gramatinių kategorijų (laiko, giminių, skaičių).

Kalbos išraiška

- Nesudaro sudėtingesnių 5-6 žodžių sakinių.
- Kalba gramatiškai netaisyklinga (nederina žodžių linksniais, giminėmis, skaičiais, klaidingai vartoja prielinksnius ir kt.).
- Skurdus žodynas.
- Netiksliai taria garsus.
- Neužduoda klausimų.

Bet kuriuo vaiko amžiaus tarpsnio metu

Stebima regresuojanti kalbos raida.

Speech and language delay in children. Mclaughlin Maura R., 2011
From birth to five years: children's developmental progress. Sherdan M., 2014
Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

KUR GALIMA KONSULTUOTIS DĖL LOGOPEDINĖS PAGALBOS TEIKIMO VAIKUI?

Vilkaviškio ligoninės Vaikų ankstyvosios reabilitacijos tarnyboje (konsultuoja ikimokyklinio amžiaus vaikus su šeimos gydytojo siuntimu).

Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnyboje.

Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, kurioje vaikas ugdomas.

Bendrojo ugdymo įstaigoje, kurioje vaikas ugdomas.

Parengė Vilkaviškio rajono švietimo pagalbos tarnybos logopedė Giedrė Girduškaitė

Literatūra

1. Barzdonytė - Morkevičienė, L. (2009). *Kalbos ugdymas*. Kaunas.
2. Doyon L. (2011). *Parenkite savo vaiką mokyklai 500 psichomotorinių žaidimų 2-6 metų vaikams*. Vilnius.
3. Denikytė, S., Mamonienė, Z., Musteikienė, G. (2010). *Saulutė*. Šiauliai.
4. Garšvienė, A., Ivoškuvienė, R. (1993). *Logopedija*. Kaunas.
5. Ivanauskaitė, E., Denikytė, S., Budrienė, R. (2014). *Kalbinės veiklos vertinimas*. Vilnius
6. Juškuvienė, R., Luneckienė, A., Palačionienė, L., Petrilionienė, B. (2008). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų, turinčių kalbos ir elgesio sutrikimus ugdymas*. Vilnius.
7. Kalbos supratimo (impresyviosios kalbos) raida. Prieiga internete:
http://eci20.infosoc.at/modules/Module_6_lt.pdf
8. Kalbos išraiškos (ekspresyviosios kalbos) raida. Prieiga internete:
http://eci20.infosoc.at/modules/Module_5_lt.pdf
9. Liutvinienė, L. (2021). *Užduotys būsimam pirmokui. Logopedas pataria*. Vilnius.
10. Mclaughlin Maura, R. (2011). Speech and language delay in children.
11. Pirmokas nemoka taisyklingai skiemenuoti? Vadinasi, nemokės nei taisyklingai skaityti, nei rašyti. (2017). Prieiga internete: <https://www.regionunaujienos.lt/pirmokas-nemoka-taisyklingai-skiemenuoti-vadinasi-nemokes-nei-taisyklingai-skaityti-nei-rasyti/>
12. Sherdan, M. (2014). From birth to five years: children's developmental progress.
13. Skurdi vaikų kalba - IT kartos ryškė. 37 patarimai, kaip turtinti žodyną. (2021). Prieiga internete:
<https://mamoszurnalas.lt/zodyno-turtinimas/>
14. Špokienė, R. *Gramatinis kalbos taisyklingumas*. Prieiga internete:
https://usc.utena.lm.lt/images/2015_dokumentai/2015_lankstinukai/logo/lankst_gramatinis_kalbos_taisyklingumas.pdf
15. Žaidimai kalbai lavinti. Tik 10 minučių pakeliui į darželį, o rezultatai stulbinantys. (2021). Prieiga internete: <https://mamoszurnalas.lt/zaidimai-kalbai-lavinti-tik-10-minuciu-pakeliui-darzeli-o-rezultatai-stulbinantys/>